Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет
Кафедра фінансів

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

на тему: “Удосконалення стану фінансових ресурсів підприємства та підвищення ефективності їх використання ”

Виконав: студент групи ФБС-М21
спеціальності 072 “Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок”
Танчук Андрій Андрійович
Керівник: к.е.н., доцент кафедри фінансів
Плець Іван Іванович

Рецензент**:**

Івано-Франківськ – 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП 3

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА 7

1.1. Економічна сутність фінансових ресурсів та їх класифікація 7

1.2. Система управління фінансовими ресурсами підприємства 15

1.3. Методичний інструментарій для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства 23

Висновки до розділу 1 30

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ 32

2.1. Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності 32

2.2. Аналіз складу та структури фінансових ресурсів 41

2.3. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів 49

Висновки до розділу 2 55

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА 57

3.1. Резерви підвищення ефективності використання фінансових ресурсів 57

3.2. Економіко-математична модель оцінювання ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства 66

Висновки до розділу 3 74

ВИСНОВКИ 76

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 79

ДОДАТКИ 87

ВСТУП

Актуальність теми. Нестабільний стан сучасної вітчизняної економіки створює передумови для розробки та впровадження програм фінансового оздоровлення, підвищення інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств, а також для формування нових вимог та критеріїв управління фінансовими ресурсами. Питання фінансової надійності функціонуючого суб'єкта є одним із ключових для його потенційних партнерів, власників та держави. Як показує практика, правильну фінансову стратегію та тактику можна розробити лише на основі грамотного аналізу фінансового стану, головною метою якого є визначення рівня фінансової незалежності, можливостей маневрування власними коштами та інших аспектів.

Оцінка фінансового стану дозволяє зробити висновки щодо забезпеченості фінансовими ресурсами основних видів діяльності. Це дає можливість потенційним партнерам отримати уявлення про фінансовий потенціал підприємства. Професійне проведення такої оцінки та грамотне використання її результатів є ключовим фактором для успішного функціонування підприємства та ефективного управління його фінансовими ресурсами.

Фінансові ресурси необхідні підприємствам для виконання численних виробничих і невиробничих функцій, таких як регулярне придбання виробничих запасів, оплата праці працівників, розрахунки з державними органами та іншими підприємствами, а також створення різних грошових фондів. Наявність достатніх фінансових ресурсів і їх ефективне використання забезпечують стабільний фінансовий стан підприємства, визначають його фінансову стійкість, ліквідність і платоспроможність. Тому для підвищення ефективності діяльності підприємства важливо накопичувати власні фінансові ресурси та грамотно їх використовувати.

Аналіз фінансових ресурсів дозволяє оцінити, якими капіталами володіє підприємство, наскільки оптимальною є їх структура, і наскільки ефективно вони перетворюються на основні та оборотні фонди. Головною метою проведення такого аналізу є прогнозування фінансового стану підприємства в коротко- та довгостроковій перспективі, а також розробка варіантів розвитку. Завдання аналізу фінансового становища підприємства включає прогнозування обсягу фінансових ресурсів у плановому періоді, визначення джерел їх формування, а також дослідження зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на фінансово-господарську діяльність підприємства. Прогнозування фінансового стану стимулює розробку моделей фінансової політики, які здатні забезпечити стабільний рівень, стійкість та платоспроможність компанії.

Проблемні аспекти вдосконалення стану фінансових ресурсів підприємства та підвищення ефективності їх використання привертають значну увагу фахівців у відповідній галузі. Проаналізувавши наукові праці та практичні аспекти діяльності підприємств, варто зазначити, що значна кількість проблемних питань, пов'язаних із функціонуванням підприємств та забезпеченням належного рівня їх фінансових ресурсів в сучасних умовах, досі залишається невирішеною.

Основні питання вдосконалення фінансових ресурсів підприємства та підвищення ефективності їх управління були розглянуті як вітчизняними, так і зарубіжними вченими-економістами у їхніх наукових працях. Значний внесок у дослідження цієї тематики зробили такі науковці, як Бровко Л.І., Герасимчук О.В., Гречухін О.С., Джерелейко С.Д., Козачок І.А., Корецька С.О., Крамаренко Г.О., Масловська Л.Ц., Поддєрьогін А.М., Радченко О.Д., Халатур С.М., Шевчук Н.А. та інші.

Підсумовуючи наведене, слід зазначити, що ключові питання покращення стану фінансових ресурсів підприємства та підвищення ефективності їх управління в сучасних умовах господарювання набувають особливої актуальності і вимагають безперервних досліджень та наукових обґрунтувань.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є дослідження теоретичних основ, методичних рекомендацій, а також практичних заходів щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. Для досягнення цієї мети були поставлені та вирішені наступні завдання:

– дослідити економічну сутність фінансових ресурсів та їх класифікацію;

– обґрунтувати систему управління фінансовими ресурсами підприємства;

– розглянути методичні інструменти оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства;

– провести загальну характеристику фінансово-господарської діяльності підприємства;

– проаналізувати структуру та склад фінансових ресурсів;

– оцінити ефективність використання фінансових ресурсів;

– визначити та обґрунтувати резерви для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів;

– здійснити економіко-математичне обґрунтування оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства.

Об’єктом дослідження є процес аналізу особливостей удосконалення фінансових ресурсів і пошук шляхів підвищення ефективності їх використання.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методологічних і практичних основ для вдосконалення стану фінансових ресурсів та пошуку шляхів підвищення їх ефективності використання.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну основу дослідження складають діалектичний метод пізнання, системний і еволюційний підходи, які використовувалися для вивчення фундаментальних положень економічної науки щодо вдосконалення фінансових ресурсів підприємства та підвищення їх ефективності. У дипломній роботі також були застосовані такі наукові методи: аналіз і синтез, монографічний, абстрактно-логічний, статистичні групування,

емпіричний, логістичний, графічний метод, метод прогнозування та розрахунково-конструктивний.

Наукова новизна отриманих результатів базується на визначенні основних теоретико-методологічних положень, висновків і рекомендацій щодо вдосконалення стану фінансових ресурсів підприємства та підвищення ефективності їх використання. На основі отриманих результатів було виділено наступні наукові положення:

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що запропоновані заходи та розрахунки можуть сприяти поліпшенню стану фінансових ресурсів ТОВ «ПАЛЬМІРА» та підвищенню ефективності їх використання. Рекомендації, розроблені в рамках дослідження, мають прикладне значення і підтверджують свою ефективність у практичній діяльності ТОВ «ПАЛЬМІРА».

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність фінансових ресурсів та їх класифікація

Основою ефективного господарсько-фінансового управління підприємством є організація фінансів, що передбачає забезпечення потреб підприємства у фінансових ресурсах для розвитку і розширення діяльності. Фінансова політика підприємства зосереджена на збільшенні обсягів фінансових ресурсів, оскільки їх зменшення негативно вплине на результати діяльності.

Отже, стан фінансового положення підприємства, а також його ліквідність, платоспроможність і фінансова стійкість залежать від обсягів фінансових ресурсів і їх раціонального використання. Тому кожне підприємство намагається розширювати свої фінансові ресурси, досліджуючи можливі резерви і оцінюючи потенціал ефективного використання наявних ресурсів для підвищення ефективності власного господарювання.

Фролова Т., Лук'яненко Л., та Отченаш К. підкреслюють, що: «У широкому сенсі ресурси — це все, що особа або група можуть використовувати для впливу на інших. Однак таке визначення є загальним і не дозволяє розрізняти різні елементи політики, такі як суб'єкт, об'єкт або засоби. У цьому випадку ресурсами є всі фактори, здатні вплинути на політику: власні характеристики суб'єкта, властивості об'єкта, ситуація, в якій знаходиться суб'єкт, а також матеріальні та інші засоби впливу. Такий підхід до розуміння ресурсів може призвести до втрати їх специфічності як окремого, зазвичай матеріалізованого елемента моделі державної політики. Тому доцільно розглядати ресурси у вузькому значенні, як витрати, необхідні для формування політики» [70, с. 127].

Яременко В.Г. та Саламанова Н.М. зазначають: «Підприємництво є ключовим елементом на всіх етапах розвитку економіки країн. Саме на рівні підприємства здійснюється виробництво продукції, здійснюється прямий зв'язок між працівниками та засобами виробництва, а також формується валовий внутрішній продукт. Сучасний стан національної економіки відображає основні тенденції розвитку внутрішнього господарства. Масштаби динаміки підприємницької діяльності впливають на подальший розвиток країни, збільшення виробничого потенціалу і вирішення соціальних проблем. Наразі підприємства функціонують в умовах економічної кризи, що проявляється в нестачі фінансових ресурсів. Інфляція, непередбачувані коливання валютних курсів, зростання відсоткових ставок за кредитами і зниження платоспроможного попиту негативно позначаються на ефективності діяльності підприємств України. Нестача фінансових ресурсів призводить до порушення платіжної дисципліни та зниження рівня фінансової стійкості підприємств, що в свою чергу впливає на національну економіку» [77, с. 158].

Бланк І. підкреслює, що: «Фінансові ресурси підприємства є засобами, що знаходяться у розпорядженні господарюючого суб'єкта. Ці ресурси формуються з метою фінансування майбутнього розвитку підприємства» [5, с. 32].

Стоянова Е.С., на відміну від інших економістів, зазначає, що: «Фінансові ресурси підприємства представляють собою грошовий капітал, вкладений у підприємство для отримання доходів і прибутку. Це обумовлено тим, що сьогодні термін "фонди", як організаційна форма руху коштів у фінансовій звітності підприємства, замінено на термін "капітал"» [69, с. 133].

Деякі науковці не розрізняють фінансові ресурси держави та підприємств, пропонуючи загальне визначення цих понять. Такий підхід є недостатньо обґрунтованим, оскільки існують суттєві відмінності між фінансовими ресурсами на макро- і мікроекономічних рівнях. При цьому не враховуються специфічні особливості фінансових ресурсів підприємств. В умовах ринкової трансформації відбувається відокремлення фінансових ресурсів підприємств від

державних, що підкреслює необхідність більш детального вивчення цих відмінностей.

У цьому ж контексті визначення складу та особливостей фінансових ресурсів економіки як сукупності ресурсів всіх суб'єктів господарювання, включаючи державу, викликає дискусії. Ми вважаємо, що важливо розрізняти фінансові ресурси загалом і фінансові ресурси підприємства окремо. Адже підприємство активно бере участь у створенні, обміні, розподілі та перепрофілюванні фінансових ресурсів серед інших учасників ринку, що робить його ключовим і значущим учасником ринкової діяльності.

Ключові аспекти фінансових ресурсів підприємства будуть детальніше розглянуті на рисунку 1.1.

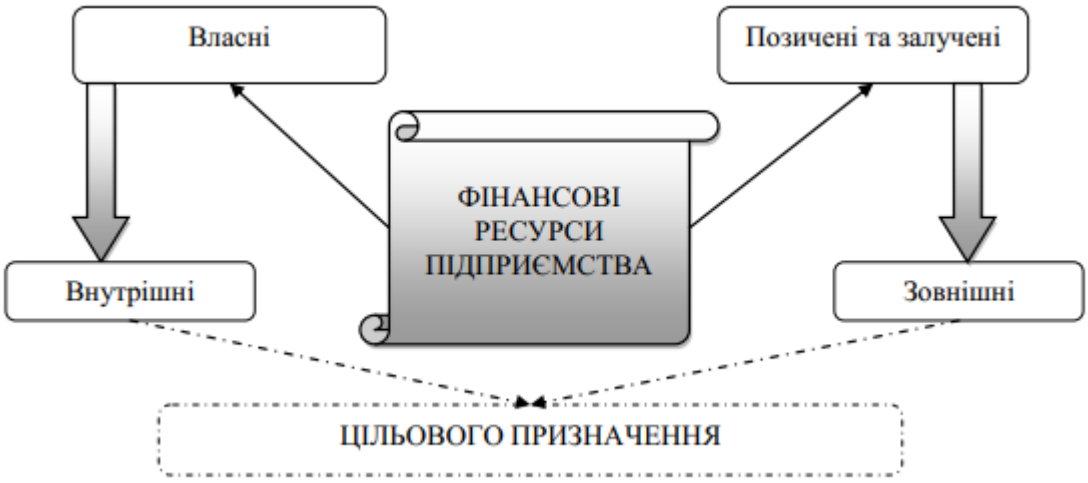

Рис. 1.1 Основні елементи фінансових ресурсів підприємства.

Бровко Л.І. та Мозговий М.О. зазначають, що: «Для визначення складу фінансових ресурсів важливо керуватися певними критеріями, які дозволяють обґрунтовано віднести ту чи іншу категорію до фінансових ресурсів підприємства. Основним критерієм, що характеризує фінансові ресурси підприємства, є їхня здатність погашати поточні зобов'язання, що в економічній теорії визначається як платоспроможність. Платоспроможність оборотних активів безпосередньо залежить від часу та витрат на їх перетворення в грошові кошти, тобто ліквідності» [10, с.154].

Аналізуючи та доповнюючи класифікацію, представлену на рисунку 1.1, слід врахувати, що під час формування фінансових ресурсів підприємство функціонує у таких фінансових взаємовідносинах: між засновниками і підприємством в період його створення; між суб'єктом господарювання і його власниками протягом діяльності підприємства, зокрема в умовах можливого банкрутства або ліквідації; між підприємством і іншими установами; між підприємством і його працівниками в процесі надання ними фінансових ресурсів підприємству.

Як зазначають Бондар О.А. та Кучер В.А., «сільське господарство як галузь матеріального виробництва має кілька специфічних особливостей, які впливають на його функціонування в умовах ринкової економіки. До таких характеристик відносяться: сезонність виробництва, тривалість виробничого циклу, підвищена потреба в кредитних ресурсах, а також широке використання оренди землі» [7, с. 7].

За словами В. Мацьківа, «аграрному сектору властиві особливості фінансового механізму, які зумовлені специфікою ринкового механізму в агропромисловому комплексі. Цей механізм включає дві паралельні системи: перша – саморегулювання на основі ринкових принципів, таких як попит і пропозиція, конкуренція; друга – державне регулювання в прямому та індикативному режимах, яке забезпечує ефективне функціонування ринку та реалізацію антимонопольної політики» [47, с. 277].

Ми поділяємо думку Абрамової І.В., Віленчук О.М. та Деми Д.І., які стверджують, що: «перетворення аграрного сектору економіки призвело до появи великої кількості підприємств з різними організаційно-правовими формами, діяльність яких базується на приватній власності на землю і майно. В таких умовах фінансова політика держави стосовно фінансування, кредитування, страхування, державної підтримки та оподаткування сільськогосподарських виробників суттєво змінилася порівняно з адміністративно-плановою системою управління» [1, с. 122].

Забезпечення фінансовими ресурсами сільськогосподарського підприємства є складним процесом. На рисунку 1.2 зображено фактори, що впливають на фінансове забезпечення сільськогосподарських підприємств.

Рис. 1.2 Фактори, що впливають на фінансове забезпечення сільськогосподарського підприємства

Фактори впливу на фінансове забезпечення підприємства:

– природні: використання землі як основного виробничого ресурсу, сезонність, залежність від природних умов, обмеженість простору, врожайність.

– технологічні: наявність низько ліквідних запасів, незавершене виробництво і втрата продукції.

– організаційні: велика кількість ризиків, тривалий виробничий процес, проблеми зі збутом, часовий розрив між виробництвом та реалізацією продукції, велика кількість орендованих активів, відсутність ефективного менеджменту.

– економічні: інфляція, віддаленість від фінансово-кредитних установ, недостатня державна підтримка, високі відсоткові ставки по кредитах, нерівномірність у потребі та надходженні фінансових ресурсів.

Узагальнюючи інформацію з рисунка 1.2, можна зазначити, що всі ці фактори взаємопов'язані. Зокрема, пік можливостей трансформації фінансових ресурсів часто спостерігається під час сезонного зростання потреб у виробничих ресурсах, інвестиціях або страхуванні від фінансових ризиків.

Важливо звернути увагу на думку Радченко О.Д., яка зазначає: «Фінансові ресурси підприємства складаються з джерел коштів, які підприємство акумулює для здійснення своєї діяльності. За характером джерел формування вони поділяються на власні, позикові та залучені. Власні фінансові ресурси включають кошти, вкладені власниками при створенні підприємства, а також ті, що накопичуються в процесі його функціонування через прибуток і резерви. Позикові ресурси – це кошти, які підприємство використовує, але не є його власністю, і які отримані на умовах повернення, терміновості та платності за відповідними договорами. Залучені ресурси, що перебувають у обороті підприємства, зазвичай використовуються безкоштовно і включають кредиторську заборгованість, таку як комерційний кредит (заборгованість перед постачальниками за не сплачені товари чи послуги), відкладені податкові зобов'язання та бюджетні асигнування. До власних ресурсів з економічного боку близькі також кошти цільового фінансування, які надаються без повернення, а також суми страхового відшкодування» [57, с. 70].

Згідно з твердженням Яременко В.Г. та Саламанова Н.М., капітал є реальним елементом, на який можна активно впливати для досягнення нових доходів і виконання зобов'язань підприємства. Капітал є частиною фінансових ресурсів, які підприємство використовує у своїй діяльності, і виступає як перетворена форма фінансових ресурсів. Тому не слід ототожнювати капітал з фінансовими ресурсами. Основна відмінність між ними полягає в тому, що на певний момент часу фінансові ресурси завжди дорівнюють або перевищують

капітал підприємства. Якщо ж фінансові ресурси дорівнюють капіталу, це означає відсутність фінансових зобов'язань у підприємства.

Лапа А. виділяє такі ключові характеристики фінансових ресурсів: «Формування та використання фінансових ресурсів відбувається відповідно до правових і нормативних вимог. Фінансові ресурси можуть бути у розпорядженні різних форм бізнесу або концентруватися у фінансових установах. Основні напрямки використання фінансових ресурсів включають відтворення підприємств, соціальне забезпечення працівників і задоволення інших потреб господарських суб'єктів. Фінансові ресурси мають такі властивості: вони проходять стадію утворення, відображають ставлення до власності, мають конкретні джерела формування та цілі використання. Структура фінансових ресурсів підприємства залежить від цих джерел та напрямів їх використання» [43, с. 290].

Фінансові ресурси можуть походити з різних джерел, і підприємству, зокрема його керівництву, потрібно своєчасно визначити ці джерела та залучити до їх обробки відповідні структурні підрозділи чи сегменти. Накопичення фінансових ресурсів підприємства прямо пропорційне отриманому прибутку, який може бути накопичений завдяки реалізації нових товарів і виробів, збільшенню обсягів продажу та зменшенню витрат. Окрім цього, підприємству слід постійно збільшувати чистий прибуток, який можна використати для створення різних грошових фондів, розширення основного виробництва, впровадження нових технологій та виплати доходів акціонерам. Теоретичний аналіз показує, що незалежно від типу господарюючого суб'єкта, фінансові ресурси залучаються за допомогою різних форм фінансування, як зовнішніх, так і внутрішніх. Рекомендується детально розглянути класифікацію фінансових ресурсів підприємства, представлену на рисунку 1.3.

Аналізуючи рисунок 1.3, варто звернути увагу на думку Кірсанової А.М. та Точонова І.В., які зазначають, що: «Фінансові ресурси класифікуються за походженням на власні, залучені та позичені. Власні ресурси в реальному вигляді представлені у стандартній звітності як чистий прибуток та

амортизація, а в перетвореній формі – як зобов’язання перед співробітниками підприємства. Чистий прибуток є частиною прибутку підприємства, що залишається після вирахування обов’язкових платежів, таких як податки, збори, штрафи, пені, неустойки, відсотки та інші обов’язкові витрати. Цей прибуток залишається в розпорядженні підприємства і розподіляється відповідно до рішень його керівних органів. Залучені фінансові ресурси також поділяються на власні та позикові.»

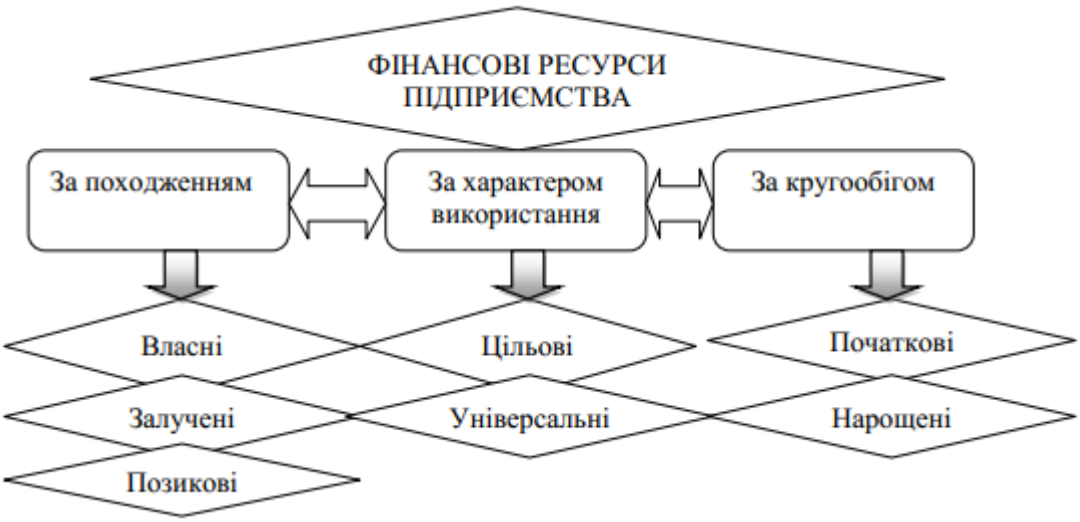

Рис. 1.3. Класифікація фінансових ресурсів підприємства

Такий розподіл фінансових ресурсів зумовлений формою капіталу, яка вкладена зовнішніми учасниками в розвиток підприємства, що може бути або підприємницьким, або позиковим капіталом. В результаті інвестицій підприємницького капіталу утворюються власні фінансові ресурси, тоді як інвестиції позикового капіталу формують позикові кошти. Позичені кошти – це гроші, які підприємство отримує на певний термін за плату і під зобов'язання повернення, і зазвичай вони надходять у вигляді короткострокових і довгострокових кредитів від банків.

Стоянова Є.С. зазначає, що фінансові ресурси можна поділити на цільові та універсальні. Цільові фінансові ресурси призначені для конкретних цілей і включають кошти амортизаційного та резервного фондів, а також бюджетні

асигнування. Універсальні фінансові ресурси можна використовувати для різних потреб, таких як фінансові вкладення чи благодійні внески. Окрім того, фінансові ресурси класифікуються за кругообігом на початкові, які забезпечують початок діяльності підприємства, та прирощені, які утворюються в процесі його функціонування.

Узагальнюючи наведене, можна зазначити, що зростання фінансових ресурсів підприємства безпосередньо залежить від обсягу отриманого прибутку. Цей прибуток може бути збільшено за рахунок реалізації нових товарів і виробів, нарощування обсягів продажу та зменшення витрат. Крім того, підприємство повинно продовжувати підвищувати чистий прибуток, щоб мати можливість створювати різноманітні грошові фонди, розширювати основне виробництво, впроваджувати нові технології та виплачувати доходи акціонерам. При визначенні частки чистого прибутку, яку слід направляти на виплату доходів акціонерам, зокрема дивідендів, необхідно враховувати кілька факторів. З одного боку, збільшення дивідендів може призвести до підвищення курсової ціни акцій і покращення репутації підприємства. З іншого боку, капіталізація чистого прибутку для розвитку виробництва є важливим аспектом фінансування функціонування підприємства.

Коли підприємство протягом певного часу концентрується на фінансуванні свого розвитку, це може призвести до занепаду технічного оснащення як фізично, так і морально, накопичення витрат на виробництво, втрати конкурентних позицій та, як наслідок, зменшення прибутковості. У зв'язку з цим, підприємству слід впроваджувати фінансовий аналіз економічного функціонування, що дозволить створити аналітично обґрунтовану інформаційну базу для оцінки ключових показників його діяльності.

1.2. Система управління фінансовими ресурсами підприємства

Управління фінансовими ресурсами є ключовим завданням для будь-якого підприємства, незалежно від його форми власності, галузі чи масштабів діяльності. Це пов'язано з особливою роллю фінансів, які є єдиним видом ресурсів, здатних перетворюватися на інші типи ресурсів, такі як будівлі, технології, сировина і персонал. Ефективність і раціональність такого перетворення значною мірою визначають економічний добробут підприємства і всіх зацікавлених сторін, таких як власники, менеджери, кредитори, держава і суспільство. Фінансові ресурси можуть використовуватися як активи, що самостійно формують різні види доходів.

У сучасних умовах функціонування підприємств управління фінансовими ресурсами є ключовим напрямком практичної діяльності. Це поле активно розвивається і включає в себе всебічну підготовку в галузях економіки підприємства, бухгалтерського обліку, теорії та практики фінансового управління, а також правових аспектів і податкових платежів. Основними завданнями цього напрямку є обґрунтування та розробка методик управління фінансовими ресурсами підприємства, а також їх джерелами.

Ми поділяємо думку Погріщук Г.Б. і Руденко В.В., що ефективне управління фінансовими ресурсами підприємств є основою стійкого зростання та фінансової стабільності економіки України в ринкових умовах, оскільки підприємства є ключовим елементом економічної системи держави. Неефективне управління фінансовими ресурсами підвищує рівень підприємницьких ризиків, погіршує фінансовий стан господарюючих суб'єктів і зменшує їхні можливості залучення капіталу. Це може призвести до втрати платоспроможності та фінансової незалежності підприємств, що в свою чергу знижує інвестиції в економіку держави, звужує ринки товарів і послуг. Проблема управління фінансовими ресурсами стає ще більш актуальною через те, що фінансова нестабільність призводить до зменшення обсягу оборотних активів підприємств, скорочення обсягів діяльності, неефективного використання наявних ресурсів, а також зростання витрат і збитків.

Розглянемо детальніше трактування поняття управління фінансовими ресурсами підприємства різними науковцями, адже основи практичного управління фінансовими ресурсами підприємств базуються на фундаментальних принципах фінансового менеджменту.

Горбан А. П. зазначає, що управління фінансовими ресурсами підприємства є сукупністю форм і методів, за допомогою яких здійснюється контроль за грошовим обігом і фінансовими ресурсами [18, с. 26].

Кантур С. Ф. і Коцаб Н. А. визначають управління фінансовими ресурсами як сукупність цілеспрямованих методів, операцій, способів і прийомів впливу на фінанси для досягнення необхідного результату [33, с. 77].

Бланк І. О. підкреслює, що управління фінансовими ресурсами є системою принципів і методів, які використовуються для розробки та реалізації рішень, що забезпечують ефективне формування, розподіл і використання ресурсів у процесі господарської діяльності [5, с. 358].

Добринь С.В. підкреслює, що управління фінансовими ресурсами є досить складним завданням для підприємства, оскільки, окрім забезпечення платоспроможності та дохідності, необхідно також контролювати кругообіг фінансових ресурсів. Тому при формуванні і використанні фінансових ресурсів слід підтримувати баланс між збільшенням обсягів фінансових ресурсів для підтримки платоспроможності та забезпечення ефективності виробництва і конкурентоспроможності продукції шляхом раціонального використання цих ресурсів [28, с. 38].

Узагальнюючи, можна зазначити, що ефективне функціонування будь-якого підприємства вимагає чіткого управління фінансовими ресурсами. Управління фінансовими ресурсами підприємства включає в себе розробку і застосування цілеспрямованих методів, дій, важелів та маніпуляцій для досягнення необхідного ефекту.

Беручи до уваги наведене, доцільно визначити цілі, які повинні бути досягнуті шляхом ефективного управління фінансовими ресурсами підприємства:

– збереження підприємства в умовах динамічних змін зовнішнього середовища та зростаючої конкуренції;

– підтримка фінансової стійкості підприємства;

– лідерство в конкурентній боротьбі;

– максимальне збільшення ринкової вартості підприємства;

– стабільне накопичення економічного потенціалу;

– розширення обсягів виготовлення і продажу послуг чи продукції;

– максимальне накопичення прибутку;

– мінімізація витрат;

– забезпечення рентабельності функціонування та інші цілі.

Визначення пріоритетів цілей здійснюється безпосередньо підприємством і залежить від галузі, етапу життєвого циклу, позиції на ринку та інших факторів. Проте успішне досягнення цих цілей значною мірою залежить від ефективної системи управління фінансовими ресурсами на підприємстві.

Управління фінансовими ресурсами є важливим компонентом загальної фінансової стратегії організації, і його основною метою є забезпечення необхідного рівня фінансування для існування і розвитку підприємства. Складові частини та процеси функціонування системи управління фінансовими ресурсами підприємства описані в додатку А.

Аналізуючи додаток А, слід звернути увагу на те, що об'єктом управління в цій структурі є фінансові ресурси, включаючи їх обсяг, джерела формування та відносини, які виникають в процесі генерації та використання цих ресурсів. Результати управління відображаються у грошових та інформаційних потоках, які використовуються в новому циклі управління. Керівною підсистемою є фінансова служба підприємства, яка впливає на його господарсько-виробничу діяльність через фінансовий механізм, що включає методологію, фінансові інструменти і систему інформаційного забезпечення.

Аналізуючи праці Дороніної М.С. та Пономаренко В.С., слід підкреслити, що з дослідження управління фінансовими ресурсами підприємства випливає необхідність розробки вдосконаленого механізму управління, який відповідав

би сучасним умовам господарювання. Формалізований опис цього процесу базується на визначенні комплексу показників, які відображають різні параметри та результати їх реалізації [29, с. 187].

Козачок І.А. підкреслює, що в умовах ринкових перетворень є необхідність створення цілісної системи принципів управління фінансовими ресурсами підприємства, орієнтованої на нові умови функціонування. Це включає забезпечення конкурентної переваги як основної мети розвитку підприємства, оцінку ресурсного потенціалу, що охоплює трудові, матеріальні та фінансові ресурси для досягнення цілей підприємства, стандартизацію техніко-економічних механізмів розподілу ресурсів на всіх рівнях технологічної структури, співвідношення фінансового потенціалу з стратегічними цілями і прийнятним рівнем ризику для забезпечення фінансової безпеки підприємства, а також системний підхід до управління фінансовими ресурсами і ризиками [36, с. 280].

Виходячи з ключових принципів теорії менеджменту та проаналізувавши економічний зміст і необхідність фінансових ресурсів для підприємства, на рисунку 1.4 представлена інформаційна модель загальної системи управління фінансовими ресурсами підприємства.

Аналізуючи рисунок 1.4, можна відзначити два основні аспекти управління фінансовими ресурсами підприємства: перший з них стосується внутрішнього фінансового управління, яке включає взаємодію між підрозділами підприємства, а другий – управління фінансовими ресурсами, залученими ззовні.

Внутрішнє фінансове управління забезпечує економічну ефективність від інтеграції роботи внутрішніх підрозділів. Це включає отримання синергетичного ефекту, зниження витрат і невиробничих платежів, оптимізацію строків їх сплати, отримання додаткових знижок при закупівлі сировини та запасних частин, а також зменшення витрат на збут продукції завдяки оптимізації логістичних схем.

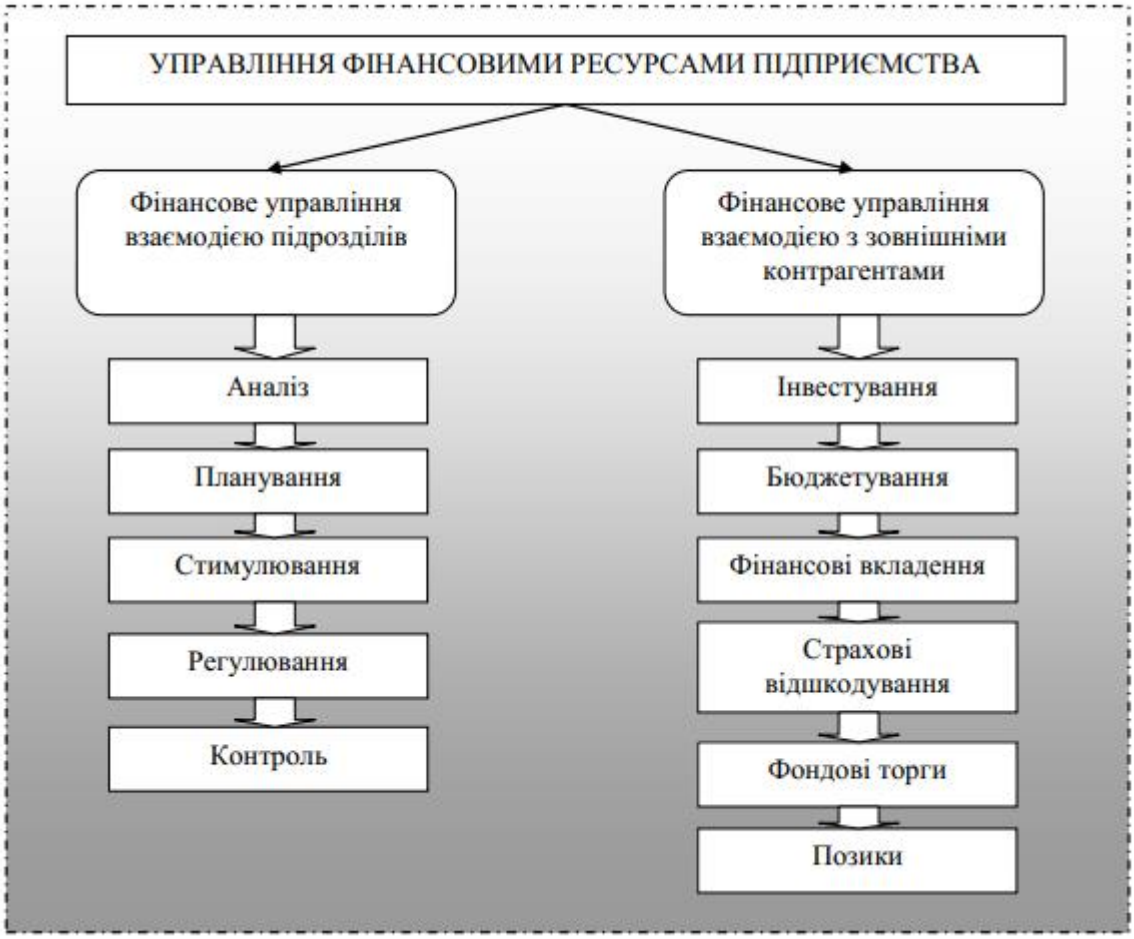

Рис. 1.4. Інформаційна модель загальної системи управління фінансовими ресурсами підприємства

Управління фінансовими ресурсами, залученими ззовні, дозволяє підприємству стратегічно розвиватися. Основними аспектами цього типу управління є своєчасна оцінка інвестицій, продаж акцій, державна підтримка, страхове відшкодування, залучення підприємницького капіталу та доходи від фінансових вкладень.

За словами Радченко І.В., «мета управління фінансовими ресурсами полягає в забезпеченні діяльності підприємства необхідним обсягом фінансових ресурсів у кожен конкретний період, відповідно до стратегічних напрямів розвитку, організації формування потрібного рівня та раціонального використання фінансових ресурсів, максимізації прибутку та підвищенні ринкової вартості підприємства» [57, с. 70].

Данилко В.К. і Ситий Д.В. зазначають, що «система управління фінансовими ресурсами є комплексом форм і методів, які використовуються для управління грошовим оборотом та фінансовими ресурсами. Така система буде ефективною лише за умови, що вона забезпечить не лише раціональне використання наявних ресурсів, але й системний пошук можливостей для подальшого розвитку підприємства» [25, с. 104].

Детальна характеристика системи управління фінансовими ресурсами підприємства представлена в додатку Б.

Аналізуючи інформацію, представлену в додатку Б, ми погоджуємося з думкою В.К. Данилка та Д.В. Ситого, що «прогресивні методи управління фінансовими ресурсами підприємства включають використання цінних паперів різного типу, таких як депозитарні розписки, похідні цінні папери та корпоративні облігації, а також можливість виходу на національні та міжнародні фінансові ринки. Однак ці методи застосовуються вітчизняними підприємствами лише в обмеженій мірі або зовсім не використовуються через кілька причин: низький рівень інвестиційної привабливості підприємств, що ускладнює успішне розміщення емітованих цінних паперів; доступ до міжнародних фінансових ринків здебільшого мають великі корпорації, а не малий та середній бізнес; значні витрати на емісію цінних паперів знижують економічну ефективність залучення коштів з фондового ринку; недостатній рівень знань і навичок у працівників фінансових служб для застосування цих методів управління. Щодо традиційних методів управління фінансовими ресурсами, то збільшення позикового капіталу вітчизняних підприємств через залучення банківських кредитів стримується обмеженим доступом до кредитних ресурсів, високими витратами на їх використання, а також значними кредитними і валютними ризиками» [25, с. 107].

Узагальнюючи, відзначимо, що для ефективного функціонування системи фінансового управління підприємства необхідно впровадити інноваційну типологію управління, що базується на чітко визначених принципах. Окрім

основної мети фінансового управління підприємства, важливо визначити ключові завдання, серед яких:

– забезпечення необхідного рівня фінансових ресурсів;

– створення оптимальних умов для використання фінансових ресурсів;

– оптимізація грошових потоків;

– максимізація прибутку при прийнятному рівні фінансових ризиків;

– забезпечення стабільності фінансового стану підприємства;

– контроль темпів зростання економічного потенціалу підприємства;

– мінімізація витрат та інші.

Формулювання цих завдань залежить від технологічних особливостей, розмірів підприємства, ситуації на ринку, а також економічних і політичних факторів.

Таким чином, враховуючи наведене, управління фінансовими ресурсами підприємства є ключовим елементом загальної системи організації управління. Воно дозволяє вирішити важливі питання щодо структури активів підприємства, забезпечуючи досягнення встановлених цілей та завдань. Це включає пошук джерел для організації поточного та перспективного фінансового управління, що сприяє підтримці платоспроможності та фінансової стабільності підприємства.

Виходячи з цього, можна зробити висновок, що управління фінансами є процесом оптимізації руху та розподілу грошових коштів для досягнення загальних цілей підприємства, а також індивідуальних цілей окремих працівників. Основна мета фінансового управління — впливати на рівень та структуру грошових потоків таким чином, щоб підприємство могло досягти своїх цілей. По суті, управління фінансами є частиною управління фінансовими ресурсами і повинно бути реалізоване на кожному підприємстві без винятку.

Управління фінансами здійснюється через аналіз, планування, облік, контроль та регулювання грошових коштів. Система фінансового управління повинна бути здатною до саморозвитку, що виявляється у таких якостях, як гнучкість і адаптивність до змін, орієнтація на інновації, а також пошук і

розробка ідей для залучення інвестицій. У нових умовах система фінансового управління стає джерелом додаткових фінансових ресурсів для розвитку бізнесу.

1.3. Методичний інструментарій для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства

У сучасних умовах поліпшення управління фінансовими ресурсами підприємства є важливою та актуальною проблемою, яка привертає все більше уваги з боку керівників і фахівців у галузі фінансових та економічних наук. Ефективність використання фінансових ресурсів суттєво впливає на життєдіяльність підприємства. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів є критично важливою для ухвалення управлінських рішень. Якість і детальність проведеного аналізу визначають ефективність прийнятих рішень щодо подальшого використання фінансових ресурсів у діяльності підприємства.

Достатність у будь-якій сфері господарювання визначається ефективністю управління фінансовими ресурсами, які можна порівняти з кровоносною системою, що забезпечує життєдіяльність організації. У ринковій економіці ці аспекти є надзвичайно важливими, оскільки від ефективного використання фінансових ресурсів і капіталу залежить фінансова стійкість і достатність підприємства. Залежно від типу капіталу, яким володіє та управляє господарюючий суб’єкт, а також від оптимальності його структури та рівня доцільності трансформації в основні та оборотні фонди, визначаються фінансовий добробут підприємства і ефективність його діяльності.

Важливо зазначити позицію Глушко А.Д. та Філіп М.Ф., які підкреслюють, що в умовах посилення конкурентної боротьби на національному та світовому ринках ефективне управління фінансовими ресурсами стає критично важливим. Забезпеченість підприємства фінансовими ресурсами та оптимальна структура джерел фінансування активів є ключовими умовами для успішної фінансово-господарської діяльності. Ефективна система

управління фінансовими ресурсами не лише допомагає адаптуватися до ринкових змін, стабілізувати фінансовий стан і підвищити здатність протистояти фінансовим загрозам, але й стимулює інвестиційну активність. У кінцевому рахунку, це визначає результати функціонування національної економіки в цілому. Рівень організації процесів аналізу фінансових ресурсів на підприємстві є критичним для ефективності управління ними, і методичне обґрунтування підходів до такого аналізу має суттєве наукове і практичне значення.

Згідно з думкою Савицької Г.В., метод визначається як систематичне та комплексне вивчення, вимірювання і узагальнення впливу факторів на діяльність підприємства з метою знаходження способів підвищення її ефективності [59, с. 124].

Ми вважаємо, що основною метою оцінювання ефективності використання фінансових ресурсів є максимізація результативності діяльності підприємства шляхом впровадження інноваційних методів їх застосування та управління.

Савицька Г.В. підкреслює, що основними завданнями оцінки ефективності використання фінансових ресурсів є:

1. Діагностика фінансового стану підприємства, виявлення його проблемних ділянок і аналіз причин їх виникнення.

2. Пошук варіантів поліпшення фінансового стану, підвищення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

3. Розробка і впровадження заходів для більш ефективного використання фінансових ресурсів і зміцнення фінансового становища підприємства.

4. Прогнозування можливих фінансових результатів і створення моделей фінансового стану за різних альтернатив використання ресурсів.

Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів включає:

1. Оцінку структури та динаміки фінансових ресурсів, їх розміщення та джерел формування.

2. Оцінку ефективності та інтенсивності використання фінансових ресурсів.

3. Оцінку платоспроможності та кредитоспроможності підприємства [59, с. 308].

Інформаційною базою для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства є дані бухгалтерського балансу, первинного обліку та аналітичного обліку. На рисунку 1.5 наведені основні методи оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.

Рис. 1.5. Основні методи оцінки ефективності використання фінансових ресурсів

Аналізуючи рисунок 1.5, слід звернути увагу на те, що метод розрахунку показників рентабельності дозволяє оцінити результативність діяльності підприємства та його прибутковість. Показники рентабельності надають більш повну картину фінансових результатів діяльності підприємства порівняно з простою сумою прибутку, оскільки вони відображають ефективність використання ресурсів. При застосуванні цього методу розраховуються такі показники, як рентабельність власного капіталу, рентабельність продажів, рентабельність необоротних і оборотних активів, а також рентабельність інвестицій.

Метод аналізу фінансових коефіцієнтів базується на розрахунку співвідношень різних показників діяльності підприємства. Отримані показники порівнюють із нормативами або середніми показниками інших підприємств у галузі. У фінансовому менеджменті найчастіше використовуються такі коефіцієнти: коефіцієнти стійкості фінансової, ліквідності та платоспроможності підприємства, а також коефіцієнти оборотності активів і капіталу.

Метод оцінки вартості фінансових ресурсів передбачає розрахунок вартості капіталу підприємства, яка служить мірою прибутковості операційної діяльності та визначає частину прибутку, яку необхідно сплатити за використання сформованого та залученого капіталу. У цьому методі розраховуються такі показники, як вартість власного та акціонерного капіталу, вартість позикового капіталу (у вигляді банківських кредитів, платежів та емісій облігацій короткострокового відстрочення), вартість фінансового лізингу, а також середньозважена вартість капіталу та його гранична ефективність.

Після проведення оцінки ефективності використання фінансових ресурсів фінансово-економічні служби підприємства формують систему управління фінансовими ресурсами. До цієї системи входять планування грошових потоків, виявлення максимально допустимого рівня дебіторської заборгованості, розподіл коштів за напрямками та фондами тощо. Таким чином, комплексне використання всіх зазначених методів забезпечує точну оцінку ефективності застосування фінансових ресурсів, що, в свою чергу, сприяє ухваленню обґрунтованих рішень у сфері фінансової політики підприємства.

Шевчук Н.А. та Гречухін О.С. стверджують, що «оцінка якості управління фінансовими ресурсами підприємства повинна проводитися за критеріями стійкості, платоспроможності та ділової активності, які аналізуються через показники структури капіталу, ліквідності та оборотності. Це дозволяє оцінити вплив якості управління фінансовими ресурсами на рівень рентабельності та динаміку розвитку підприємства» [75, с. 156].

Зважаючи на це, на рисунку 1.6 представлені структуровані критерії та показники управління фінансовими ресурсами підприємства.

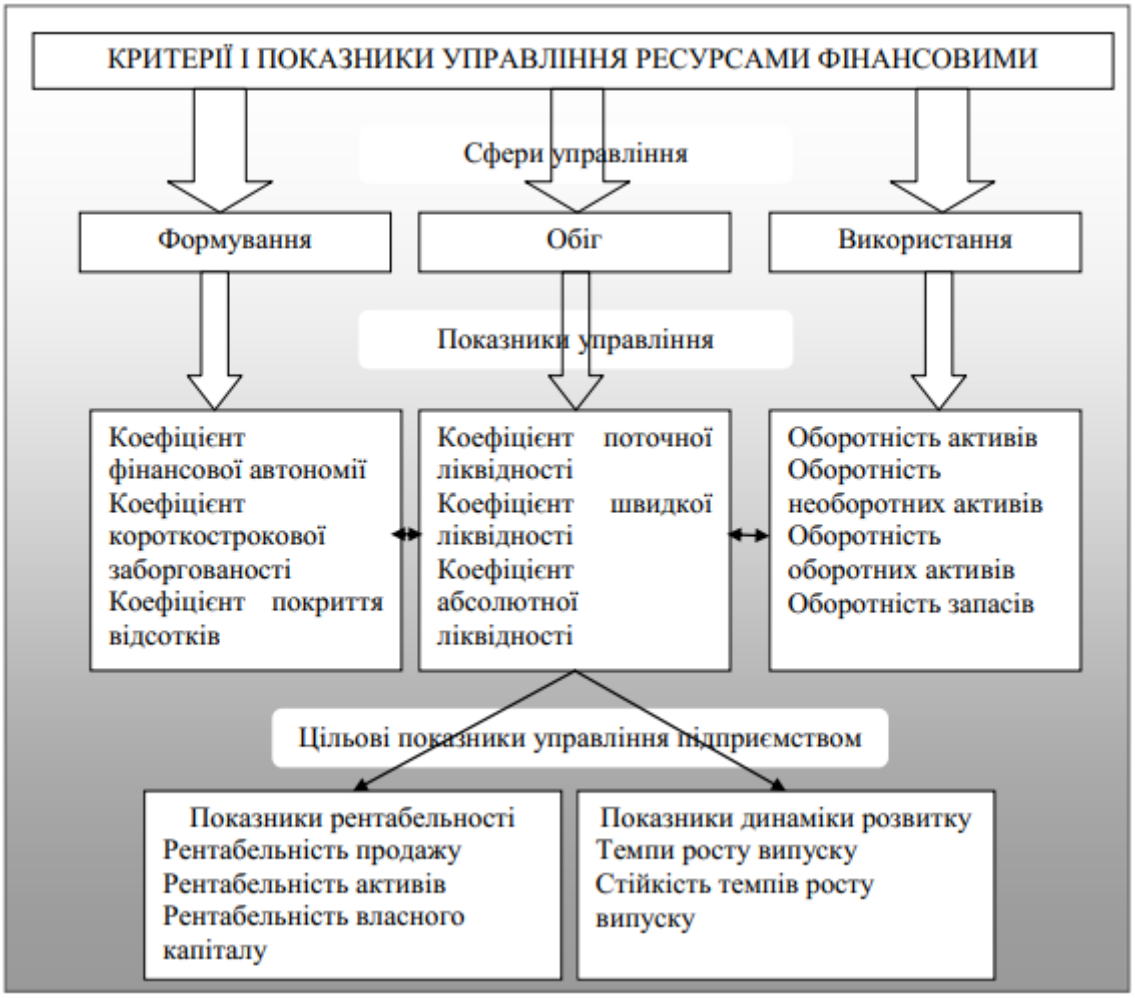

Рис. 1.6. Критерії та показники управління фінансовими ресурсами підприємства

Продовжуючи розгляд теми оцінки ефективності використання фінансових ресурсів, варто звернути увагу на думку Гвоздєя Н.І., Бондарук І.С. та Вінницької О.А., які зазначають, що «ефективність використання фінансових ресурсів включає не лише дохідність від кожного виду ресурсу, але й оптимальність структури ресурсів. Важливо не тільки визначити загальні економічні результати, але й мати можливість проаналізувати фактори, що їх обумовлюють. Іншими словами, йдеться про виявлення причин підвищення або зниження рівня ефективності використання фінансових ресурсів. Зрозуміло, що причин може бути багато. Щоб провести подібний аналіз, необхідно визначити

узагальнювальний показник як функцію від часткових показників ефективності, при цьому модель такого показника буде середньою величиною часткових показників ефективності, зважених за часткою факторних фінансових ресурсів у загальному обсязі цих ресурсів» [15, с. 217].

Підсумовуючи наведене, слід відзначити, що ефективність використання фінансових ресурсів полягає у порівнянні якості та кількості витрачених ресурсів із результатами, які були досягнуті. У сучасних умовах проблема дієвого використання фінансових ресурсів є надзвичайно актуальною, оскільки порушення у цій сфері можуть негативно вплинути на нормальне функціонування організацій, підприємств, галузей і навіть економіки в цілому.

Підсумовуючи, варто зазначити, що ефективність використання фінансових ресурсів визначається порівнянням якості та кількості витрачених ресурсів із досягнутими результатами. У сучасних умовах питання ефективного застосування фінансових ресурсів є надзвичайно важливим, адже будь-які порушення в цій сфері можуть суттєво вплинути на стабільність функціонування організацій, підприємств, галузей і навіть на економіку в цілому.

Сутність ефективного використання фінансових ресурсів полягає у порівнянні якості та кількості витрачених ресурсів з результатами, які були досягнуті. Мінімізація матеріаломісткості, тобто виготовлення більшої кількості продукції з меншими витратами сировини та матеріалів, сприяє економічному використанню фінансових ресурсів. Зменшення витрат праці на одиницю продукції вказує на підвищення ефективності використання трудових ресурсів, що також веде до економії фінансових ресурсів через зростання накопичень і зменшення потреби в додаткових ресурсах.

Ефективне застосування фінансових ресурсів демонструє результативність використання матеріальних і трудових ресурсів, а також відображає економічні відносини в рамках фінансової категорії. Функції розподілу фінансів підприємства досягають оптимального рівня в ринковій економіці, коли дієвість фінансових ресурсів можна оцінити шляхом

порівняння досягнутих результатів (наприклад, прибутку) із сумою фінансових ресурсів, що використовувалися підприємством протягом певного періоду.

Висновки до розділу 1

1. Фінансові ресурси як джерело розвитку підприємства: фінансові ресурси є ключовим фактором для реалізації розвитку діяльності підприємства та розширеного відтворення. Фінансова політика підприємства базується на накопиченні фінансових ресурсів, оскільки зниження їх обсягу негативно вплине на результати діяльності. Таким чином, фінансовий стан підприємства, його платоспроможність, ліквідність та фінансова стійкість залежать від обсягу фінансових ресурсів та їх оптимального використання.

2. Відмінності між фінансовими ресурсами держави і підприємств. Деякі дослідники намагаються об'єднати фінансові ресурси держави і підприємств під єдиним визначенням. Проте, таке об’єднання є непереконливим через суттєві відмінності в сутності фінансових ресурсів на макро- і мікроекономічних рівнях. Ігнорування специфічних характеристик фінансових ресурсів підприємств при такому підході призводить до втрати важливих якісних особливостей, властивих саме фінансовим ресурсам підприємств.

3. Види фінансових взаємовідносин підприємства. Під час формування фінансових ресурсів підприємства виникають такі види фінансових взаємовідносин: між засновниками та підприємством на етапі його створення; між суб'єктом господарювання та його власниками під час діяльності підприємства, включаючи ситуації ліквідації або банкрутства; та між підприємством і іншими установами.

4. Джерела і управління фінансовими ресурсами. Фінансові ресурси можуть виникати з різних джерел. Для ефективного управління, підприємству та його керівництву слід своєчасно ідентифікувати ці джерела та зосередити зусилля на їх залученні через відповідні структурні підрозділи чи сегменти підприємства. Накопичення власних фінансових ресурсів залежить від отриманого прибутку, який може бути досягнутий через продаж нових товарів і виробів, збільшення обсягів продажу та мінімізацію витрат.

5. Збільшення власних фінансових ресурсів. Збільшення власних фінансових ресурсів підприємства прямо залежить від суми отриманого прибутку, який може бути досягнутий через реалізацію нових товарів і виробів, зростання обсягів продажу та зменшення витрат. Окрім цього, підприємство має прагнути збільшувати чистий прибуток, який може бути спрямований на створення різних грошових фондів, розширення основного виробництва, впровадження інноваційних технологій і виплату доходів акціонерам.

6. Сучасні умови управління фінансовими ресурсами. У сучасних умовах функціонування управління фінансовими ресурсами підприємства є одним з найдинамічніших напрямків діяльності, що вимагає фундаментальної підготовки в галузі економіки підприємства, бухгалтерського обліку, теорії та практики фінансового управління, права і податкового обліку. Цей напрямок включає розробку та обґрунтування методології управління фінансовими ресурсами та їх джерелами.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ

2.1. Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності

Товариство з обмеженою відповідальністю «ПАЛЬМІРА» було створене 10 вересня 1998 року. Підприємство здійснює свою діяльність на території Дніпропетровської області, за адресою: 52421, Дніпропетровська обл., Солонянський район, село Ганно-Мусіївка, вулиця Центральна, будинок 51. Керівником підприємства є Віктор Васильович Шадурський.

Товариство з обмеженою відповідальністю «ПАЛЬМІРА» є юридичною особою, що має право володіти майном, здійснювати майнові та немайнові права, нести зобов'язання, бути позивачем і відповідачем у суді, а також відкривати рахунки у банках. Статутний капітал підприємства становить 34 375,00 грн.

Основний вид діяльності ТОВ «ПАЛЬМІРА» – це змішане сільське господарство (код 01.50). Інші зареєстровані види діяльності включають:

– вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур (код 01.11);

– розведення свиней (код 01.46);

– допоміжна діяльність у рослинництві (код 01.61).

Середня кількість працівників на підприємстві становить 68 осіб. Робочий тиждень триває 40 годин. Графік роботи наступний: початок робочого дня о 8:00 год., закінчення о 17:00 год., обідня перерва з 12:00 до 13:00 год.

Структурна схема підприємства включає такі підрозділи:

– відділ рослинництва;

– механізований ток;

– свиноферма;

– автомобільний гараж;

– центральний склад;

– склад матеріалів паливно-мастильних;

– охорона;

– сторожова частина.

Для подальшого дослідження фінансового стану ТОВ «ПАЛЬМІРА» необхідно проаналізувати основні показники його діяльності.

Основні економічні показники є комплексними характеристиками діяльності ТОВ «ПАЛЬМІРА». Разом вони відображають загальний стан справ на підприємстві в різних аспектах, таких як виробництво, фінансове управління, комерційна діяльність і соціальні питання.

Наявність земельних ресурсів є ключовою для будь-якого сільськогосподарського підприємства. Тому важливо здійснювати аналіз динаміки та структури земельних ресурсів, а також землезабезпеченості підприємства. Ці дані представлені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка і структура земельних ресурсів, землезабезпеченість ТОВ «ПАЛЬМІРА»

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2020 р. у % до 2016 р.
	га	га	га	га	га	
Площа. с-г угідь	2451,34	2375,03	2529,27	2487,3	2523	102,9
З них ріллі	2451,34	2375,03	2529,27	2487,3	2523	102,9
Рівень землі розораності , %	100	100	100	100	100	-
Приходиться на 1 робітника: -с-г угідь	34,52	28,96	31,62	33,16	37,10	107,5
- ріллі	34,52	28,96	31,62	33,16	37,10	107,5

Аналізуючи динаміку складу та структури земельних ресурсів ТОВ «ПАЛЬМІРА», слід зазначити, що площа сільськогосподарських угідь підприємства залишалася майже незмінною протягом досліджуваного періоду. У 2020 році площа сільськогосподарських угідь становила 2523 га, що на 2,9%

більше порівняно з 2016 роком. Уся площа сільськогосподарських угідь на підприємстві ТОВ «ПАЛЬМІРА» протягом 2016-2020 років складається з ріллі, оскільки рівень розораності підприємства становить 100%.

Що стосується частки ріллі на одного працівника, варто зазначити, що цей показник досяг найвищого значення у 2020 році — 37,1 га. Це свідчить про те, що у 2020 році була найменша чисельність працівників на підприємстві за весь досліджуваний період.

Ключовими показниками, що характеризують виробництво та реалізацію продукції, є товарна продукція, реалізована продукція та прибуток від реалізації продукції. У таблиці 2.2 представлено аналіз складу та структури товарної продукції ТОВ «ПАЛЬМІРА».

Таблиця 2.2

Склад і структура продукції товарної в ТОВ «ПАЛЬМІРА»

Вид продукції	2016 р.		2017 р.		2018 р.		2019 р.		2020 р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Пшениця	11538,7	46,81	6455,5	17,39	9241,6	28,85	9585,1	26,24	11293,0	27,93
Ячмінь	3360,3	13,63	2206,0	5,94	1829,3	5,71	4078,4	11,16	1057,9	2,62
Просо	963,9	3,91	21,04	0,06	168,2	0,53	277,0	0,76	67,3	0,17
Горох	0	0,00	260,1	0,70	450,6	1,41	100,9	0,28	514,9	1,27
Насіння ріпаку та кользи	532,0	2,16	7592,0	20,45	6600,2	20,60	852,6	2,33	6179,8	15,28
Насіння соняшнику	5727,2	23,32	17823,4	48,01	10790,6	33,68	21134,7	57,85	16503,7	40,82
Всього по рослинництву	22122,1	89,74	34358	92,55	29080,5	90,77	36028,7	98,62	35616,6	88,09
Свині	2528,1	10,26	2765,6	7,45	2956,3	9,23	504,4	1,38	4815,4	11,91
Всього по тваринництву	2528,1	10,26	2765,6	7,45	2956,3	9,23	504,4	1,38	4815,4	11,91
Всього по підприємству	24650,2	100	37123,6	100	32036,8	100	36533,1	100	40432	100

Проаналізувавши структуру і склад товарної продукції ТОВ «ПАЛЬМІРА», можна відзначити, що підприємство спеціалізується як на

рослинництві, так і на тваринництві. Важливо зазначити, що у структурі товарної продукції переважає продукція рослинництва. У 2020 році частка рослинницької продукції становила 88,09%, тоді як частка продукції тваринництва була лише 11,91%. Основними культурами, що вирощуються, є соняшник, ріпак, пшениця та ячмінь.

Оцінюючи загальну вартість товарної продукції за досліджуваний період, слід відзначити, що у 2020 році цей показник зріс на 15 781,8 тис. грн порівняно з 2016 роком і склав 40 432 тис. грн.

Для подальшого аналізу, у таблиці 2.3 буде представлено ранжування питомої ваги окремих видів товарної продукції та визначено коефіцієнт спеціалізації підприємства.

Таблиця 2.3

Ранжируваний ряд питомої ваги окремих видів продукції, %

Рік	1	2	3	4	5	6		К
2016	46,81	23,23	13,63	10,26	3,91	2,16	-	0,56
2017	48,01	20,45	17,39	7,45	5,94	0,7	0,06	0,54
2018	33,68	28,85	20,6	9,23	5,71	1,41	0,53	0,49
2019	57,85	26,24	11,16	2,33	1,38	0,76	0,28	0,51
2020	40,82	27,93	15,28	11,91	2,62	1,27	0,17	0,50

Коефіцієнт спеціалізації визначають за допомогою формули 2.1:

$$K = 100 : (\Sigma\ ПВі\ (2i - 1)), \quad (2.1)$$

де ПВі - вага питома і-го продукції товарної виду в об'єму її загальному; і – номер порядковий самостійних продукції видів по їх питомій вазі.

і – порядковий номер видів продукції відповідно до їх питомої ваги.

Рівень спеціалізації підприємства можна оцінити за значенням \(K \):

– Значення до 0,20 вказує на низький рівень спеціалізації.

– Значення від 0,21 до 0,40 характеризує середній рівень спеціалізації.

– Значення від 0,41 до 0,60 свідчить про високий рівень спеціалізації.

– Значення 0,61 і більше означає поглиблену спеціалізацію підприємства.

Андрійчук В.Г. зазначає, що «спеціалізація відображає якісний аспект суспільного поділу праці і показує, які види продукції є домінуючими на даній території. Це ефективна форма організації сільського господарства, яка дозволяє зосередити виробництво конкретних видів продукції на окремих територіях і підприємствах, що сприяє досягненню кращих результатів господарської діяльності» [2, с. 457].

Динаміку зміни коефіцієнта спеціалізації ТОВ «ПАЛЬМІРА» за 2016-2020 роки можна детально побачити на рисунку 2.1.

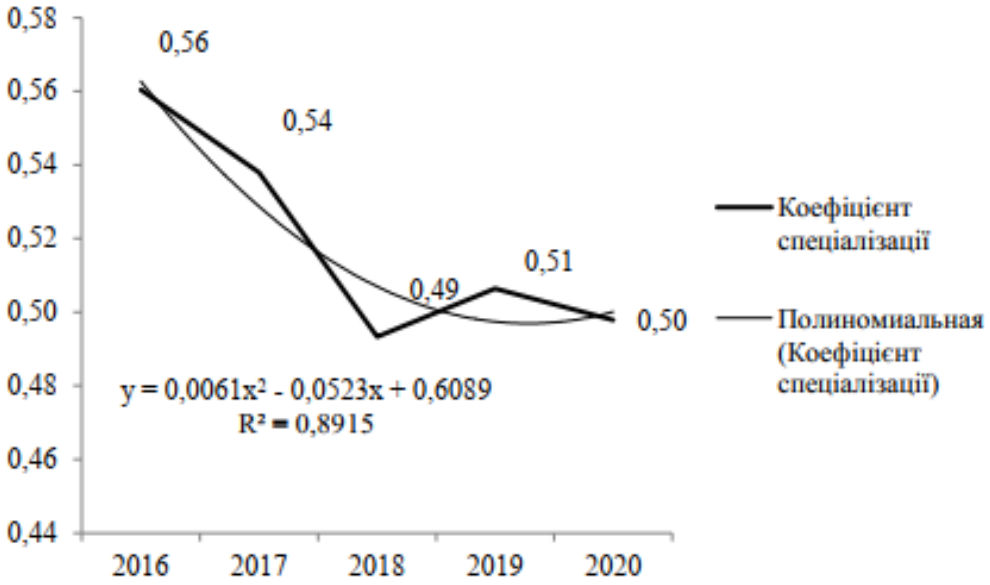

Рис. 2.1. Динаміка коефіцієнта спеціалізації ТОВ «ПАЛЬМІРА» за 2016-2020 роки

Аналізуючи рисунок 2.1, слід зазначити, що протягом періоду 2016-2020 років коефіцієнт спеціалізації ТОВ «ПАЛЬМІРА» демонструє високий рівень спеціалізації. Це вказує на те, що підприємство орієнтується на вирощування обмеженого набору рослин і тварин.

Ми підтримуємо точку зору Батракової Т.І. і Бондар В.В., які стверджують, що: «У умовах ринкової економіки важливим є ефективне використання основних та оборотних активів, що тісно пов’язано з фінансовим

менеджментом підприємства. Обґрунтована і зважена політика управління цими активами формує фінансову стратегію, спрямовану на підвищення ефективності їх використання, а також на збільшення їх вартості і вартості бізнесу загалом. Негативні економічні явища в Україні ускладнюють забезпечення виробничої діяльності необхідними основними і оборотними засобами» [3, с. 55].

Динаміку зміни основних і оборотних засобів ТОВ «ПАЛЬМІРА» проаналізуємо в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Аналіз динаміки засобів основних та оборотних ТОВ «ПАЛЬМІРА» 2016-2020 роки

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020р.	Відношення 2020 р. до 2016 р.,%
Середньорічна фондів основних вартість, тис. грн.	8656,5	10196,5	10665	12466,5	14500	167,50
Середньорічна фондів оборотних вартість, тис. грн.	20883,5	24952	29512,5	37072,5	41611	199,25
Фондозабезпеченість на 100 га с.-г. угідь, тис. грн в розрахунку.	353,1	429,3	421,7	501,2	574,7	162,75
Фондоозброєність на працівника 1 середньорічного, тис. грн. праці в розрахунку	121,9	124,3	133,3	166,2	213,2	174,89
Фондовіддача в розрахунку на фондів основних 100 грн., грн.	291,3	378,3	310,0	297,3	286,7	98,42
Фондомісткість продукції валової, грн.100 грн.	34,3	26,4	32,3	33,6	34,9	101,60
Вартість в розрахунку на 100 га с.-г. угідь,фондів оборотних тис. грн.	851,9	1050,6	1166,8	1490,5	1649,3	193,59

Аналізуючи дані таблиці 2.4, слід зазначити, що середньорічна вартість основних і оборотних засобів ТОВ «ПАЛЬМІРА» демонструє позитивну динаміку протягом періоду 2016-2020 років. У 2020 році середньорічна вартість основних фондів склала 14 500 тис. грн., що на 67,5% більше порівняно з 2016 роком. Вартість середньорічних оборотних фондів у 2016 році становила 20 883,5 тис. грн., а до 2020 року зросла на 99,25%, досягнувши 41 611 тис. грн. Така тенденція є позитивною для підприємства, оскільки оновлення основних фондів і зростання оборотних фондів, які беруть участь у виробничому циклі та можуть перетворюватися на грошові кошти протягом одного циклу, сприяють підвищенню ефективності його діяльності.

Фондозабезпеченість показує вартість основних фондів підприємства на кожні 100 га сільськогосподарських угідь. Для ТОВ «ПАЛЬМІРА» цей показник має тенденцію до зростання. У 2020 році, порівняно з 2016 роком, фондозабезпеченість зросла на 62,75% і досягла 547,7 тис. грн. Аналогічно, фондоозброєність також зросла на 74,89% у 2020 році, що є позитивним для підприємства.

Фондовіддача відображає ефективність використання основних фондів і активність підприємства. Однак, у ТОВ «ПАЛЬМІРА» цей показник має негативну тенденцію: у 2020 році, порівняно з 2016 роком, фондовіддача на кожні 100 грн основних фондів зменшилась на 1,58%. Хоча це зменшення не є критичним, воно вказує на деяке зниження ефективності використання основних фондів на підприємстві.

На рисунку 2.2 буде представлена динаміка зміни середньорічної вартості основних і оборотних фондів ТОВ «ПАЛЬМІРА» за 2016-2020 роки, а також здійснено екстраполяцію на перспективний період.

Аналізуючи рисунок 2.2, відзначимо, що екстраполяція середньорічної вартості основних фондів на один рік уперед показує тенденцію до зменшення цього показника. Це свідчить про необхідність для підприємства прийняття управлінських рішень щодо оновлення основних фондів.

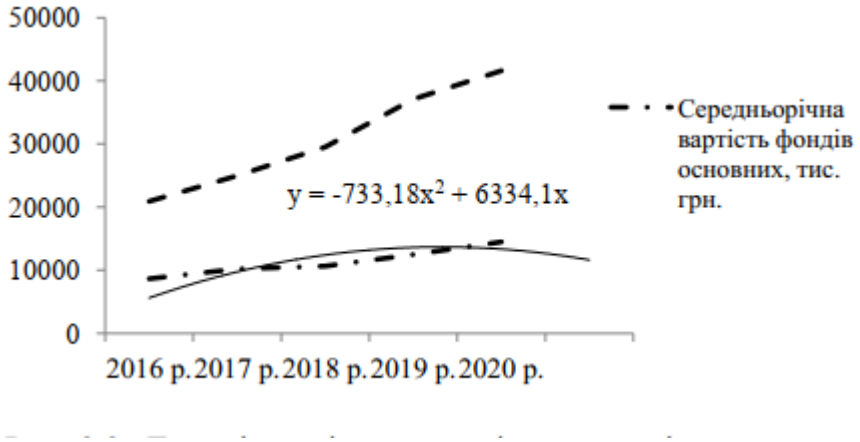

Рис. 2.2. Динаміка зміни середньорічної вартості основних і оборотних фондів ТОВ «ПАЛЬМІРА» за 2016-2020 роки

Наявність трудових ресурсів є важливим і необхідним елементом організаційної структури підприємства. Динаміка трудових ресурсів на ТОВ «ПАЛЬМІРА» за період 2016-2020 років проаналізована в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5.

Динаміка ресурсів трудових та дієвість їх використання в ТОВ «ПАЛЬМІРА»

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020р.	Відношення 2020 р. до 2016р.
Валова продукція в цінах постійних 2016 р., тис. грн. - всього:	7485,5	6574,7	5508,1	12119,3	11767,9	157,2
в т.ч. в рослинництві	7129,7	6214,8	5139,7	1175,6	11284,7	158,2
в тваринництві	355,8	359,9	368,4	363,3	296,5	135,8
Середньорічна працівників кількість, осіб – всього:	71	82	80	75	68	95,8
в т.ч. в рослинництві	67	77	76	71	65	97,0
в т.ч. в тваринництві	4	5	4	4	3	75,0

Річна праці продуктивність, тис. грн. – всього:	105,4	80,2	68,9	161,6	173,1	164,2

Аналіз таблиці 2.5 показує, що для оцінки трудових ресурсів важливо також враховувати валову продукцію підприємства. На ТОВ «ПАЛЬМІРА» валова продукція в цінах постійних 2016 року демонструє тенденцію до зростання. У 2020 році, порівняно з 2016 роком, цей показник зріс на 57,2%, або на 4282,4 тис. грн., що є позитивною динамікою.

Кількість працівників середньорічно на підприємстві за досліджуваний період змінювалась нерівномірно, з 71 особи у 2016 році до 68 осіб у 2020 році. Продуктивність праці за цей період також зросла, і в 2020 році, порівняно з 2016 роком, вона збільшилась на 67,7 тис. грн. Це зростання пов'язане із розширенням виробничих потужностей.

На рисунку 2.3 проаналізуємо динаміку річної продуктивності праці ТОВ «ПАЛЬМІРА» за період 2016-2020 роки.

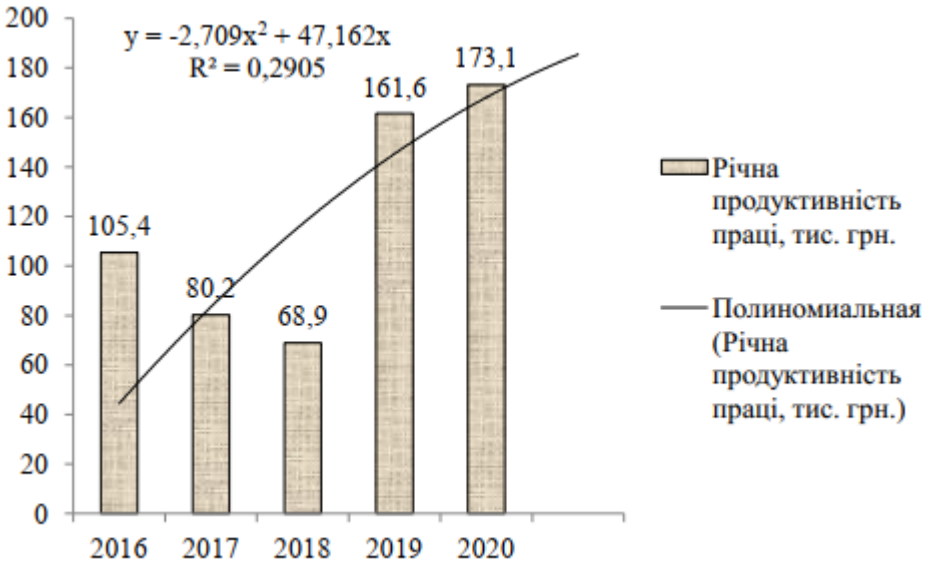

Рис. 2.3 Динаміка продуктивності праці у ТОВ «ПАЛЬМІРА» за період 2016-2020 роки

Аналіз рисунку 2.3 показує, що, враховуючи поліноміальну лінію тренда з прогнозом на наступний рік, річна продуктивність праці, за умови збереження поточних умов господарювання, має тенденцію до зменшення.

Таким чином, проведена організаційно-економічна характеристика підтверджує, що протягом 2016-2020 років ТОВ «ПАЛЬМІРА» підтримувало задовільний фінансовий стан і здійснювало прибуткову діяльність відповідно до своїх основних видів діяльності.

2.2. Аналіз складу та структури фінансових ресурсів

Ефективність діяльності будь-якого підприємства безпосередньо залежить від обсягу та ефективності використання фінансових ресурсів, які можна порівняти з кровоносною системою, що підтримує життєздатність підприємства. Тому управління фінансами є ключовою функцією для будь-якого господарюючого суб'єкта. В умовах ринкової економіки ці аспекти набувають особливої важливості.

З урахуванням сучасних умов господарювання зростає значення і роль фінансового аналізу. Основою цього є систематичне дослідження механізму формування та розміщення капіталу, яке спрямоване на забезпечення фінансової стабільності та безпеки підприємства.

Індткатори майнового стану у ТОВ «ПАЛЬМІРА» оцінено в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6.

Аналіз показників стану майнового ТОВ «ПАЛЬМІРА»

Показник	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відхилення 2020 р. до 2016 р. (+;-)
Частка оборотних фондів виробничих	0,55	0,55	0,43	0,42	0,51	-0,047
Частка у активах засобів основних	0,27	0,30	0,23	0,26	0,25	-0,025
Коефіцієнт основних зносу засобів	0,29	0,30	0,36	0,32	0,37	0,08

Коефіцієнт засобів основних оновлення	0,16	0,17	0,01	0,26	0,04	0,11
Частка активів оборотних виробничих	0,55	0,55	0,43	0,42	0,51	-0,047
Коефіцієнт активів мобільності	2,55	2,16	3,15	2,70	2,84	0,29

Аналіз таблиці 2.6 показує, що частка виробничих оборотних фондів у загальних активах ТОВ «ПАЛЬМІРА» зменшувалася протягом досліджуваного періоду. У 2020 році цей показник знизився на 0,047 у порівнянні з 2016 роком. Частка основних засобів у загальних активах також мала тенденцію до зменшення. У 2020 році цей показник зменшився на 0,025 процентного пункту і склав 0,25%.

Коефіцієнт зносу основних засобів є важливим показником, який відображає ступінь зносу основних засобів у загальному обсязі активів. У ТОВ «ПАЛЬМІРА» коефіцієнт зносу основних засобів з кожним роком зростав, і у 2020 році, у порівнянні з 2016 роком, він зріс на 0,08 процентного пункту, досягнувши значення 0,37%. Це свідчить про необхідність більш активного оновлення основних засобів на підприємстві.

В загальному, коефіцієнт оновлення основних фондів демонструє позитивну динаміку; у 2020 році цей показник досяг 0,04%. Ще одним важливим показником у аналізі майнового стану підприємства є коефіцієнт мобільності активів, який відображає здатність активів переходити з однієї форми в іншу. Нормальною є тенденція до зростання цього показника.

У ТОВ «ПАЛЬМІРА» коефіцієнт мобільності активів також має позитивну динаміку і зростає щороку. У 2020 році його значення становило 2,84%, що свідчить про можливість підприємства швидко адаптувати структуру активів. Рисунок 2.4 ілюструє динаміку зміни коефіцієнта мобільності активів протягом досліджуваного періоду.

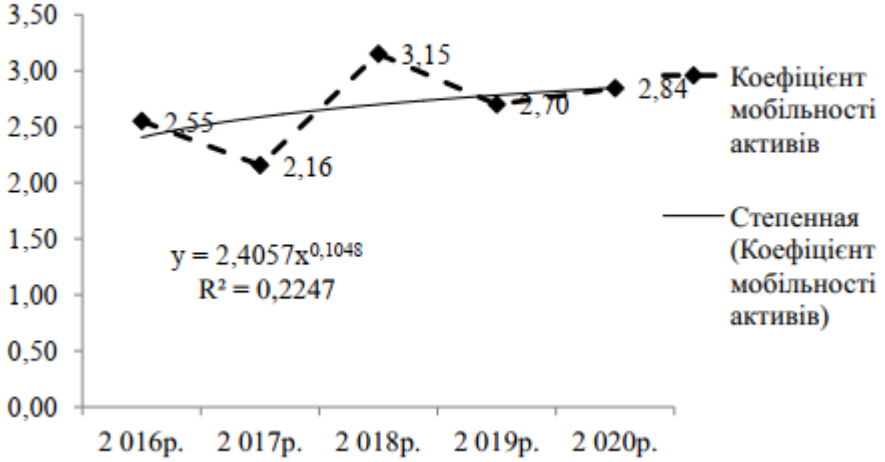

Рис. 2.4. Динаміка зміни коефіцієнта мобільності активів ТОВ «ПАЛЬМІРА» за 2016-2020 роки

Аналіз рисунка 2.4 показує, що коефіцієнт мобільності активів має позитивну динаміку. Проте, за проведеною степеневою лінією тренда видно, що в майбутніх періодах цей коефіцієнт може залишатися на тому ж рівні або поступово знижуватися.

Ключовим аспектом фінансової діяльності сільськогосподарського підприємства є його фінансова стійкість. Підприємства з абсолютною фінансовою стійкістю мають переваги при отриманні кредитів, виборі постачальників та залученні інвестицій. Отже, оцінка фінансової стійкості є критично важливою для аналізу фінансового стану підприємства.

Основна мета дослідження фінансової стійкості полягає у виявленні і усуненні недоліків у фінансовій діяльності підприємства. Важливо розглянути структуру розподілу активів і пасивів та запропонувати можливі резерви для вдосконалення фінансового стану підприємства.

Динаміка показників фінансової стійкості ТОВ «ПАЛЬМІРА» за 2016-2020 роки представлена в додатку В.

Аналізуючи дані в додатку В, можна відзначити, що функціональний робочий капітал або власні обігові кошти ТОВ «ПАЛЬМІРА» демонстрував тенденцію до зростання протягом досліджуваного періоду з 2016 по 2020 роки.

У 2020 році цей показник складав 36,839 тис. грн., що на 14,345 тис. грн. більше, ніж у 2016 році.

Коефіцієнт забезпечення оборотних коштів власними коштами у 2020 році дорівнював 0,85. На протязі досліджуваного періоду цей коефіцієнт мав тенденцію до зменшення. Капіталу маневреність, що вказує на частину власного капіталу, яка може бути використана для фінансування оборотних активів, у 2020 році складала 0,90. Це свідчить про сприятливу ситуацію для підприємства, оскільки маневреність більше ніж 0,1.

Коефіцієнт забезпечення обіговими коштами запасів відображає рівень достатності довгострокових коштів для забезпечення безперервного процесу виробництва і збуту. У ТОВ «ПАЛЬМІРА» цей показник поступово зменшувався протягом досліджуваного періоду.

У 2020 році, в порівнянні з 2016 роком, коефіцієнт забезпечення обіговими коштами запасів зменшився на 0,07 в. п., досягши значення 1,10. Це вказує на задовільну фінансову стійкість підприємства. Однак зменшення цього показника в динаміці свідчить про потребу в залученні короткострокового та довгострокового позикового капіталу.

Також слід звернути увагу на коефіцієнт концентрації позикового капіталу, який відображає рівень левериджу підприємства, тобто використання позикових коштів для підвищення рентабельності інвестицій. Нормативне значення цього коефіцієнта варіюється в межах 0,4-0,6. В ТОВ «ПАЛЬМІРА» цей показник має тенденцію до збільшення протягом досліджуваного періоду, у 2020 році він зріс на 0,05 в. п. і становив 0,11. Це вказує на те, що рівень фінансових ризиків на підприємстві є прийнятним і знаходиться в межах допустимої норми.

На рисунку 2.5 представлено динаміку та взаємозалежність таких показників: коефіцієнта забезпечення запасів власними обіговими коштами, коефіцієнта покриття запасів і коефіцієнта фінансової незалежності ТОВ «ПАЛЬМІРА» за період з 2016 по 2020 роки.

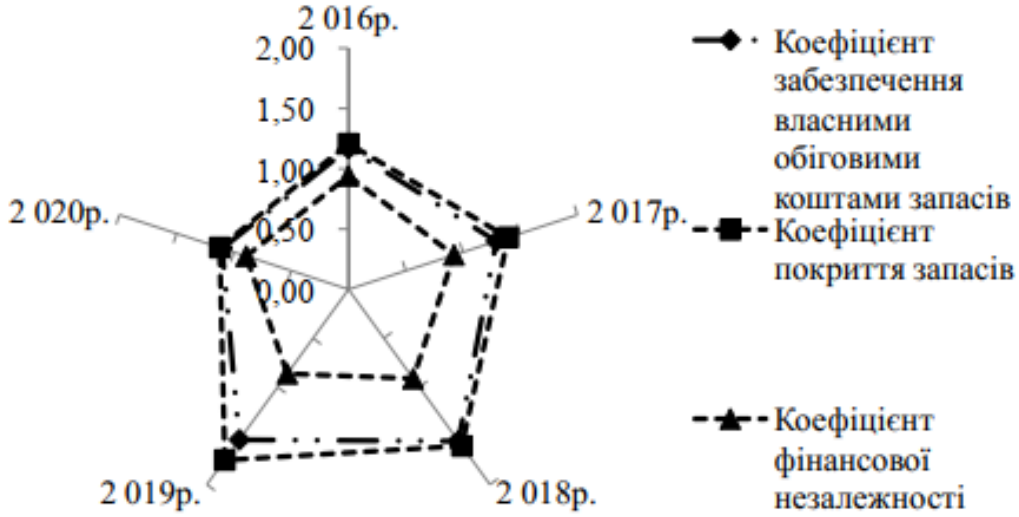

Рис. 2.5. Динаміка основних показників фінансової стійкості ТОВ «ПАЛЬМІРА» за 2016-2020 роки

Зростання конкуренції на ринку спонукає сільськогосподарські підприємства до пошуку нових форм і методів конкуренції. Дані про ділову активність ТОВ «ПАЛЬМІРА» представлені в таблиці 2.7.

Активність підприємства і її рівень безпосередньо впливають на всі показники фінансово-економічної діяльності, а також відображаються у динаміці цих показників.

Аналіз таблиці 2.7 дозволяє зробити висновок, що фондовіддача є ключовим показником активності сільськогосподарського підприємства, що відображає ефективність використання основних засобів. Цей показник демонструє, яку кількість продукції вироблено на кожну гривню фінансових ресурсів, вкладених в основні засоби. На ТОВ «ПАЛЬМІРА» показник фондовіддачі має тенденцію до зростання протягом 2016-2020 років, досягнувши у 2020 році значення 2,90, що на 0,20 в. п. більше ніж у 2016 році. Зростання фондовіддачі є позитивним для підприємства.

Таблиця 2.7.

Динаміка показників ділової активності ТОВ «ПАЛЬМІРА»

Показник	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відхилення 2020 р. до 2016 р. +;-
Фондовіддача	2,71	3,48	3,22	2,53	2,90	0,20
Коефіцієнт оборотності коштів обігових	1,03	1,52	0,98	0,91	0,97	-0,06
Період запасів одного обороту (днів)	428	185	287	295	338	-89,47
Період погашення кредиторської заборгованості (днів)	0,05	0,06	0,06	0,12	0,03	-0,03
Коефіцієнт оборотності готової продукції	4,44	11,55	7,18	8,05	3,63	-0,81
Коефіцієнт оборотності запасів (обороти)	0,84	1,94	1,25	1,22	1,06	0,22
Період дебіторської погашення заборгованості (днів)	30	27	71	24	63	33,39
Період одного обороту обігових коштів	350	237	366	394	370	20,03
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,79	1,13	0,82	0,77	0,81	0,02
Активів оборотність (обороти), ресурсовіддача, коефіцієнт трансформації	0,74	1,04	0,75	0,67	0,72	-0,02
Коефіцієнт оборотності заборгованості дебіторської (оборотів)	12,13	13,28	5,10	15,22	5,71	-6,42
Період операційного циклу (днів)	440	199	292	311	344	-95,89

Коефіцієнт оборотності запасів відображає ефективність управління запасами на сільськогосподарському підприємстві. На ТОВ «ПАЛЬМІРА» цей показник зростає з кожним роком дослідження, що є задовільним для

підприємства. У 2020 році коефіцієнт оборотності запасів зріс на 0,22 в. п. порівняно з 2016 роком.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує ефективність управління дебіторською заборгованістю клієнтів підприємства.

Позитивною тенденцією для підприємства є зростання даного показника. Проте на ТОВ «ПАЛЬМІРА» з 2016 по 2020 рік спостерігається зменшення коефіцієнта дебіторської заборгованості. У 2020 році цей показник зменшився на 6,42 в. п., досягнувши значення 5,71.

Ще одним важливим показником активності підприємства є коефіцієнт оборотності власного капіталу, який відображає ефективність управління власним капіталом. На ТОВ «ПАЛЬМІРА» цей показник демонструє позитивну динаміку протягом 2016-2020 років. У 2020 році він зріс на 0,02 в. п. порівняно з 2016 роком. Це свідчить про постійну роботу підприємства з оптимізації структури власного капіталу.

Отже, підсумовуючи аналіз показників активності підприємства, можна зазначити, що більшість показників відповідають нормативним вимогам.

На рисунку 2.6 відображена зміна коефіцієнта динаміки оборотності запасів і коефіцієнта оборотності власного капіталу ТОВ «ПАЛЬМІРА» за 2016-2020 роки.

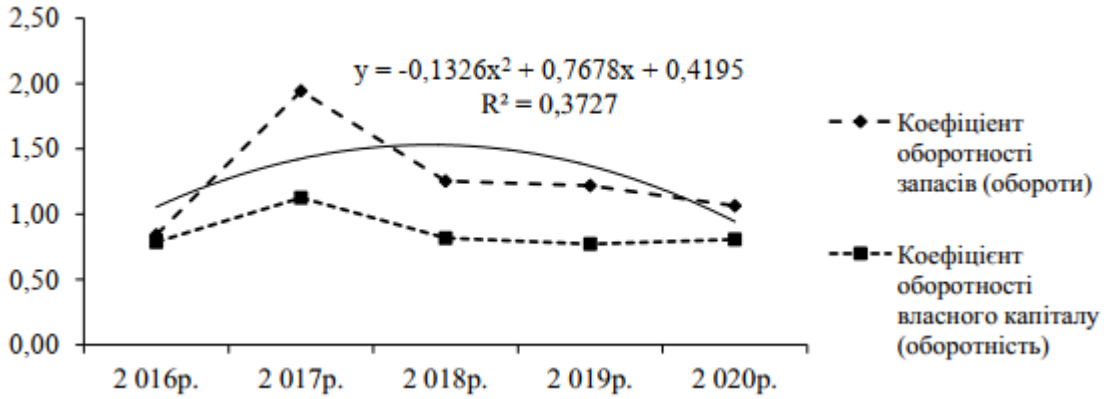

Рис. 2.6. Зміна динаміки коефіцієнта оборотності запасів та коефіцієнта оборотності власного капіталу ТОВ «ПАЛЬМІРА» за 2016-2020 роки

Аналіз рисунка 2.6 показує, що за даними лінії тренда коефіцієнт оборотності запасів має тенденцію до зменшення в майбутніх періодах, що є негативним для підприємства. Тому важливо вжити управлінські рішення щодо оптимізації оборотності запасів.

За словами Цал-Цалко Ю.С., «в сучасних умовах господарювання є нагальна потреба переоцінки вже усталених економічних понять у зв'язку з сучасним станом економіки. Оскільки рентабельність є узагальнюючим показником ефективності виробництва підприємства, необхідно дослідити ряд факторів, що впливають на кінцевий результат аналізованого показника.»

Узагальнюючим показником, який відображає економічну ефективність виробництва, є рентабельність. Економічна рентабельність показує потенціал підприємства у діловому співробітництві, будучи гарантом ефективної реалізації економічних інтересів як самого підприємства, так і його партнерів. Аналіз рентабельності дозволяє підприємству виявити тенденції розвитку, резерви зростання прибутку, а також надає керівництву підприємства орієнтири для подальшого успішного розвитку, що сприяє ефективності його діяльності.

Динаміка рентабельності показників ТОВ «ПАЛЬМІРА» за 2016-2020 роки проаналізована в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Аналіз динаміки рентабельності показників ТОВ «ПАЛЬМІРА», %

Показник	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відхилення2020 р. до 2016 р. (+;-)
Капіталу рентабельність (активів) за прибутком чистим	36,60	5,90	14,01	6,18	13,09	-23,51
Капіталу рентабельність власного	38,88	6,40	15,32	7,15	14,66	-24,22
Фондів рентабельність виробничих	54,57	8,73	24,98	10,90	21,01	-33,56
Продукції рентабельність реалізованої за прибутком від реалізації	31,10	7,37	19,37	21,64	8,76	-22,34
Продукції рентабельність реалізованої за прибутком від діяльності операційної	50,29	6,01	19,24	9,75	19,18	-31,11

Реалізованої рентабельність продукції за прибутком чистим	49,48	5,69	18,77	9,26	18,16	-31,31
Окупності період капіталу, роки	2,73	16,95	7,14	16,18	7,64	4,91
Окупності період капіталу власного, роки	2,57	15,62	6,53	13,99	6,82	4,25

Аналіз таблиці 2.8 показує, що всі досліджені показники результативності ТОВ «ПАЛЬМІРА» демонструють тенденцію до зменшення. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу відображає ефективність використання власних коштів. У ТОВ «ПАЛЬМІРА» цей показник за період з 2016 по 2020 рік знижувався, і у 2020 році він склав 14,66%, що на 24,22 в. п. менше, ніж у 2016 році. Це свідчить про необхідність підприємства шукати нові шляхи та резерви для збільшення прибутку.

Рентабельність реалізації продукції, яка вимірюється чистим прибутком на одиницю продажів, також показала зниження. У 2020 році цей показник зменшився на 31,31 в. п. і становив 18,16%. Оптимізація структури фінансових ресурсів, зменшення витрат на залучення капіталу, використання податкових пільг, зниження виробничих витрат і витрат на маркетинг можуть допомогти підвищити рентабельність продажів.

Сьогодні рівень рентабельності є ключовим індикатором, який надає достовірну інформацію про реальний стан окремого підприємства. Рентабельність дозволяє не лише оцінити внутрішнє становище підприємства, але і порівняти його з іншими компаніями як у конкретній галузі, так і на ринку загалом. Тому вивчення цього показника є необхідною складовою аналізу будь-якого підприємства та є важливим кроком для впровадження заходів, спрямованих на підвищення ефективності його діяльності.

2.3. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів

Раціональне формування та використання фінансових ресурсів є критично важливими для існування і розвитку будь-якого підприємства. В сучасних

умовах неможливо недооцінювати роль фінансових ресурсів, оскільки вони є основним джерелом коштів, що сприяють формуванню активів підприємства. Наявність достатньої кількості фінансових ресурсів і їх ефективне використання визначають фінансовий стан підприємства, його платоспроможність, стійкість і ліквідність.

Кожне підприємство постійно стикається з необхідністю правильного вибору напрямків ефективного використання фінансових ресурсів. Від цього вибору залежить подальше успішне господарювання і стабільний розвиток підприємства.

Ми підтримуємо точку зору Кужеля В.В., який зазначає, що: «Щоб зберегти свої позиції на ринку, підприємствам необхідно правильно визначати свою стратегію та тактику, а також систематично оцінювати ефективність управління для підвищення функціональної ефективності та отримання прибутку. Фінансовий стан підприємства визначається формуванням і використанням його ресурсів. Це характеризується рівнем забезпечення власними обіговими коштами, станом нормованих запасів товарно-матеріальних цінностей, оборотністю коштів, платоспроможністю та іншими результатами фінансово-господарської діяльності підприємства. Ці показники дозволяють оцінити досягнуті результати і зробити висновки про рівень економічної діяльності підприємства. Формування та використання фінансових ресурсів є важливою складовою загальної системи управління, що допомагає вирішувати різноманітні завдання фінансового менеджменту» [40, с. 48].

Важливим аспектом оцінки ефективності використання фінансових ресурсів у сільськогосподарських підприємствах є аналіз ліквідності та платоспроможності. Цей аналіз дозволяє визначити, чи здатне підприємство своєчасно виконувати свої зобов’язання. Таблиця 2.9 містить дані про динаміку показників ліквідності та платоспроможності ТОВ «ПАЛЬМІРА» за період з 2016 по 2020 роки.

Таблиця 2.9

Показники ліквідності (платоспроможності) ТОВ «ПАЛЬМІРА»

Показник	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відхилення2020 р. до 2016 р. (%)
Ліквідності коефіцієнт абсолютної	0,08	0,66	0,15	0,07	0,14	-0,01
Ліквідності коефіцієнт швидкої	1,34	2,06	2,00	1,14	1,49	-0,20
Ліквідності коефіцієнт поточної (коефіцієнт покриття)	12,27	10,01	9,03	7,70	7,30	-4,57
Співвідношення заборгованості короткострокової дебіторської і кредиторської	7,09	2,47	7,63	2,06	25,10	-5,03

Аналіз таблиці 2.9 показує, що коефіцієнт поточної ліквідності відображає співвідношення оборотних активів до поточних зобов'язань. Протягом досліджуваного періоду ТОВ «ПАЛЬМІРА» демонструє задовільні результати за цим показником. Хоча у 2020 році спостерігається зменшення коефіцієнта на 4,57 в. п. порівняно з 2016 роком, рівень залишився високим, що свідчить про адекватну ліквідність підприємства.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності вказує на частку поточних зобов'язань, яку підприємство може негайно погасити. Нормативне значення цього показника коливається від 0,1 до 0,2. В ТОВ «ПАЛЬМІРА» у 2020 році коефіцієнт абсолютної ліквідності склав 0,14, що дозволяє зробити висновок про здатність підприємства вчасно погасити свої зобов'язання у разі термінової потреби.

Динаміка коефіцієнта абсолютної ліквідності та прогноз його розвитку в перспективних періодах представлені на рисунку 2.7.

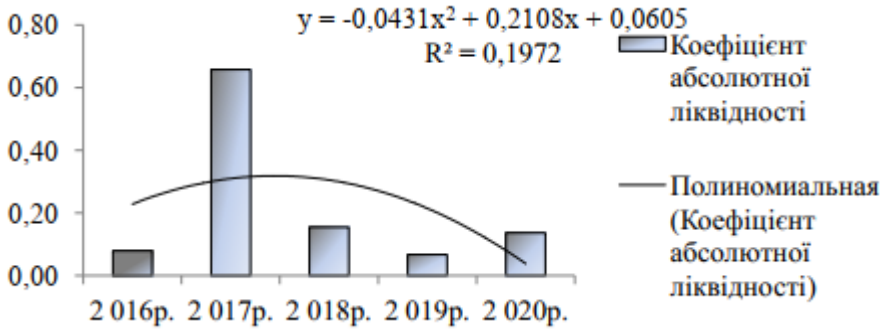

Рис. 2.7. Динаміка коефіцієнта абсолютної ліквідності ТОВ «ПАЛЬМІРА» та прогноз його розвитку на перспективу

Аналіз рисунка 2.7 показує, що за незмінних умов коефіцієнт абсолютної ліквідності має тенденцію до зниження в майбутньому. Піняга Н.О. підкреслює важливість розрахунку і аналізу показників ефективності капіталу разом із балансовими показниками та їх похідними в динаміці [6, с. 63].

В таблиці 2.10 наведено аналіз структури капіталу ТОВ «ПАЛЬМІРА» за 2016-2020 роки.

Таблиця 2.10

Аналіз структури капіталу ТОВ «ПАЛЬМІРА»

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення 2020 р. від 2016 р., +,-
Капіталу сума загальна, тис. грн..	34091	37195	44279	55550	57696	23605
Сума капіталу власного, тис. грн	32085	34280	40483	48034	51500	19415
Сума капіталу залученого, тис. грн.	2006	2916	3795	7516	6197	4191
Коефіцієнт левериджу фінансового	0,06	0,09	0,09	0,16	0,12	0,06
Коефіцієнт валової рентабельності активів, %	0,35	0,05	0,12	0,06	0,26	-0,09
Сума прибутку валового	119,33	20,04	55,04	33,68	151,02	31,69
Сума прибутку чистого, що залишився в розпорядженні підприємства	12476	2195	6204	3433	7551	-4925

Коефіцієнт рентабельності капіталу власного	38,88	6,40	15,32	7,15	14,66	-24,22

Аналіз таблиці 2.10 свідчить про те, що загальна вартість капіталу у 2020 році збільшилась на 23 605 тис. грн порівняно з 2016 роком. Цей тренд є позитивним для підприємства, але важливо детально розглянути структуру капіталу. Власний капітал значно переважає залучений, що є позитивним аспектом для ТОВ «ПАЛЬМІРА», адже підприємство активно використовує власні ресурси.

У 2020 році власний капітал становив 51 500 тис. грн, тоді як залучений капітал дорівнював 6 197 тис. грн. Аналізуючи коефіцієнт фінансового левериджу, можна відзначити, що цей показник є важливим для оцінки фінансової стійкості. Він демонструє обсяг коштів, використаних для фінансування активів разом з власними коштами, і показує рівень залежності підприємства від довгострокових зобов'язань. У 2020 році коефіцієнт фінансового левериджу ТОВ «ПАЛЬМІРА» складав 0,12, що є нижче нормативного значення 1. Це свідчить про те, що підприємство не в повній мірі використовує позикові кошти для підвищення результативності власного капіталу.

Крім того, коефіцієнт валової результативності активів у 2020 році зменшився на 0,09 в.п. порівняно з 2016 роком, що є негативним сигналом для підприємства. Також варто відзначити, що коефіцієнт рентабельності власного капіталу мав від'ємну тенденцію протягом 2016-2020 років, зменшившись у 2020 році на 24,22 в.п. порівняно з 2016 роком.

Раціональне використання фінансових коштів є ключовим для підвищення прибутковості, зміцнення фінансової стійкості та забезпечення платоспроможності сільськогосподарського підприємства. Управління оборотом фінансових ресурсів має на меті ефективне перетворення товарних активів у грошову форму та навпаки, щоб підприємство не відчувало нестачі ресурсів при виконанні своїх зобов'язань.

Отже, оцінка ефективності використання фінансових ресурсів є критично важливою для ухвалення управлінських рішень, які можуть сприяти збільшенню прибутковості, виявленню факторів збитковості та підтриманню фінансової стабільності підприємства. Якість проведеної оцінки безпосередньо впливає на ефективність управлінських рішень, пов'язаних із подальшим використанням фінансових ресурсів. Результати такої оцінки є основою для розробки заходів, спрямованих на підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами, оптимальне розподіл доходів і, зрештою, збільшення загальної вартості підприємства.

Висновки до розділу 2

1. Протягом періоду дослідження площа сільськогосподарських угідь ТОВ «ПАЛЬМІРА» залишалася майже незмінною. У 2020 році площа угідь становила 2523 га, що на 2,9% більше, ніж у 2016 році. Вся площа угідь на підприємстві складається з ріллі, що свідчить про 100% рівень розораності.

2. Продукція підприємства включає як рослинництво, так і тваринництво. ТОВ «ПАЛЬМІРА» займається вирощуванням свиней, але переважну частку в структурі товарної продукції займає продукція рослинництва. У 2020 році частка рослинницької продукції становила 88,09%, тоді як частка продукції тваринництва – 11,91%. Серед рослинницької продукції основними культурами є насіння соняшника, ріпак, пшениця та ячмінь. Вартість товарної продукції за досліджуваний період збільшилася на 15781,8 тис. грн, досягнувши 40432 тис. грн у 2020 році.

3. Протягом досліджуваного періоду 2016-2020 років вартість середньорічних основних та оборотних засобів ТОВ «ПАЛЬМІРА» показала позитивну динаміку. У 2020 році середньорічна вартість основних фондів становила 14500 тис. грн, що на 67,5% більше порівняно з 2016 роком. Середньорічна вартість оборотних фондів за цей період зросла на 99,25%, досягнувши 41611 тис. грн у 2020 році, порівняно з 20883,5 тис. грн у 2016 році.

4. Робочий капітал (функціональний або обігові власні кошти) також показав зростання протягом 2016-2020 років. У 2020 році цей показник досяг 36839 тис. грн, що на 14345 тис. грн більше, ніж у 2016 році. Коефіцієнт забезпечення оборотних коштів власними активами в 2020 році становив 0,85, проте на протязі досліджуваного періоду спостерігалася тенденція до зниження цього показника.

5. Фондовіддача, яка характеризує ефективність використання основних засобів і показує, скільки продукції було вироблено на кожну гривню

вкладених фінансових ресурсів, мала позитивну тенденцію протягом 2016-2020 років. У 2020 році цей показник складав 2,90, що на 0,20 в. п. більше порівняно з 2016 роком. Зростання фондовіддачі є позитивним для підприємства.

6. У 2020 році загальна вартість капіталу ТОВ «ПАЛЬМІРА» збільшилася на 23605 тис. грн порівняно з 2016 роком. Це позитивна динаміка, проте важливо уважно розглянути структуру капіталу. Аналізуючи співвідношення власного та залученого капіталу, слід відзначити, що власний капітал значно перевищує залучений, що є позитивним для ТОВ «ПАЛЬМІРА», оскільки підприємство орієнтується на використання власних ресурсів у своїй діяльності. У 2020 році сума власного капіталу становила 51500 тис. грн, тоді як сума залученого капіталу складала 6197 тис. грн. Аналіз коефіцієнта фінансового левериджу, який є ключовим показником для оцінки фінансової стійкості, підтверджує, що підприємство має невелику залежність від позикових коштів, що сприяє його фінансовій стійкості.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Резерви підвищення ефективності використання фінансових ресурсів

Ефективність використання фінансових ресурсів підприємства оцінюється через показники оборотності активів і результативності. Для підвищення цієї ефективності необхідно зменшити терміни оборотності і збільшити результативність, що досягається шляхом зменшення витрат та збільшення виручки.

Герасимчук О.В. зазначає: «Сучасні зміни у фінансовій системі, зокрема трансформації, формування єдиного міжнародного фінансового простору, ускладнюють взаємодію підприємств із зовнішнім і внутрішнім фінансовим середовищем. Це змінює можливості фінансової діяльності вітчизняних підприємств у стратегічному періоді і підкреслює проблеми ефективності використання фінансових ресурсів. Для глобалізаційного розвитку економіки необхідно підвищити ефективність використання фінансових ресурсів підприємств. Отже, для забезпечення управління фінансовими ресурсами потрібно вдосконалювати існуючі методичні підходи та розробляти нові» [16, с. 43].

Сердак С.Е. наголошує на тому, що: «Сьогодні в умовах кризової економічної ситуації вітчизняним підприємствам необхідно акцентувати увагу на детальному аналізі досліджень у сфері управління ресурсним потенціалом. Результативне управління ресурсним потенціалом підприємств має в сучасному суспільстві швидко змінюватися, пристосовуватися до ринкових умов, але при цьому встигати виробляти продукцію, надавати послуги та забезпечувати успішний розвиток підприємства» [62, с. 84].

Ми погоджуємося з твердженням Григораш Т.Ф. відносно того, що: «Під час створення системи ефективного управління ресурсним потенціалом підприємства на першому місці стоїть формування місії суб'єкта господарювання, в якій має бути встановлено призначення підприємства і його значення у суспільстві. Наступним етапом є побудова цілей діяльності підприємства. Крім того, велике значення під час формування ефективного управління ресурсним потенціалом підприємств має аналіз чинників зовнішнього (виявлення потенційних загроз та можливостей) та внутрішнього середовища» [20, с. 60].

Сучасні наукові джерела по-різному пояснюють сутність поняття фінансової діяльності підприємства. Відповідно до Господарського кодексу України: «Фінанси суб'єктів господарювання є самостійною ланкою національної фінансово-кредитної системи з індивідуальним кругообігом коштів, що забезпечує покриття витрат виробництва продукції, робіт, послуг і одержання прибутку» [19].

Згідно з П(С)БО 4 «Звіт про рух грошових коштів», фінансова діяльність визначається як: «Діяльність, яка призводить до зміни розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства» [54].

Крамаренко Г.О. трактує фінансову діяльність як: «Операції, що приводять до зміни розміру і складу власного і позикового капіталу підприємства, такі як емісія акцій, отримання і погашення банківських кредитів, виплата дивідендів та інші надходження і платежі» [38, с. 59].

Терещенко О.О. стверджує: «Основний зміст фінансової діяльності у вузькому розумінні полягає у фінансуванні підприємства» [63, с. 395].

Для негайного реагування та прийняття раціональних управлінських рішень, спрямованих на зміцнення фінансового стану підприємства та забезпечення фінансової стабільності в перспективі, проводиться аналіз фінансової діяльності підприємства.

Бердар М.М. зазначає: «Для забезпечення ефективної фінансової діяльності підприємства необхідно формувати оптимальний фінансовий

механізм. Тому для оцінки ефективності фінансової роботи підприємства слід виконати ряд підготовчих робіт, які включають:

1. Визначення мети та об’єкту аналізу.

2. Складання плану проведення аналізу.

3. Збір, перевірка та обробка даних для аналізу.

4. Проведення факторного аналізу для отримання даних про вплив окремих факторів на результат аналізу.

5. Аналіз формування та розміщення капіталу, а також продуктивності його використання.

6. Аналіз матеріальних, трудових ресурсів та основних фондів підприємства.

7. Дослідження платоспроможного попиту на продукцію, собівартості та конкурентоспроможності продукції.

8. Аналіз фінансових результатів діяльності та фінансового стану підприємства» [4, с. 134].

В сучасних господарських умовах, особливо за умов нестабільної ринкової економіки, ефективність використання фінансових ресурсів є одним із найважливіших питань як для держави, так і для суб’єктів господарювання. Результативний розвиток різних галузей економіки і суспільства в цілому безпосередньо залежить від залучення фінансових ресурсів та їх раціонального використання суб’єктами господарювання.

Фінансові ресурси – це грошові доходи, що генеруються за рахунок накопичень та надходжень від держави, юридичних та фізичних осіб, і призначені для реалізації цілей розширеного відтворення, матеріального стимулювання працівників, задоволення соціальних потреб, потреб оборони та державного управління. Ефективне використання фінансових резервів, як і будь-яких інших ресурсів, полягає в співвідношенні між використаними ресурсами та досягнутими за певний період результатами.

Ефективність використання фінансових ресурсів досліджується в контексті управління оборотними активами. Зокрема, тут розраховуються

показники оборотності виробничих запасів та коштів у розрахунках, тривалість операційного та фінансового циклів, та інші. Варто зазначити, що прискорення оборотності вкладень в оборотні активи розглядається як сприятлива тенденція.

Фінансове планування в сільськогосподарському підприємстві, співвідносячи потреби у фінансових ресурсах із наявними, дозволяє розробити оптимальний план їх використання. Це включає вдосконалення структури джерел їх формування, оцінку можливих ризиків та загроз. Важливо, щоб фінансове планування було комплексним, охоплюючи всі аспекти використання фінансових ресурсів.

Формування фінансового плану для використання фінансових ресурсів в сільськогосподарських підприємствах здійснюється з використанням різних методів, таких як економіко-математичне моделювання, бюджетування, метод оптимізації планових рішень, нормативний, розрахунково-аналітичний, балансовий методи тощо. На рисунку 3.1. представлено методику планування фінансового застосування ресурсів фінансових підприємства, що включає ці підходи.

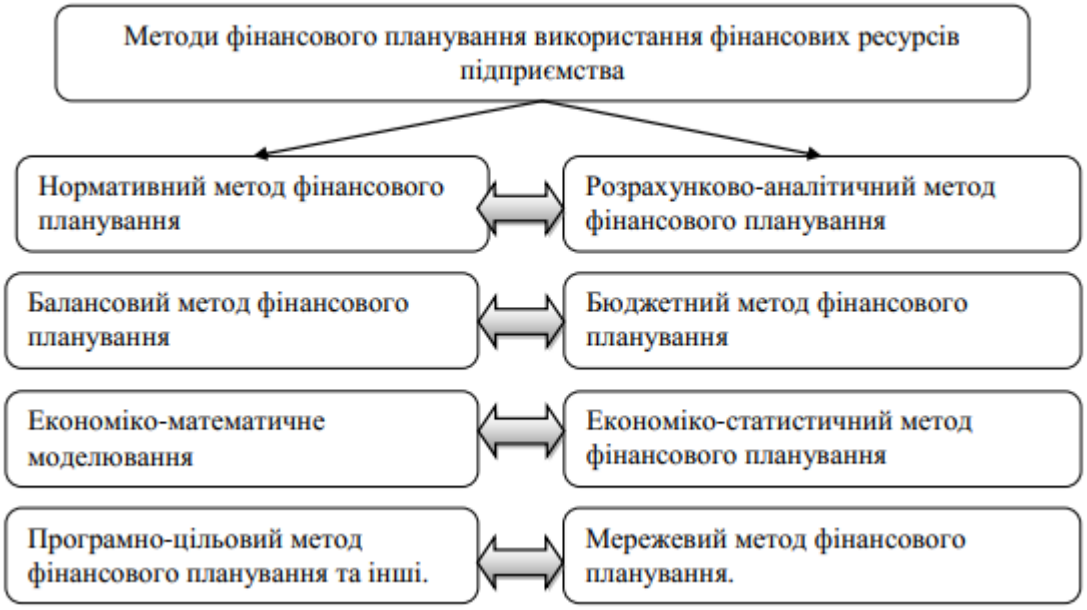

Рис. 3.1. Методи планування фінансового застосування ресурсів фінансових підприємства

Ця методика дозволяє не лише планувати ефективне використання ресурсів, але й передбачати потенційні виклики і розробляти стратегії їх подолання, що особливо важливо в умовах нестабільної економіки.

Узагальнюючим показником оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства є показник ресурсовіддачі. Цей показник характеризує обсяг реалізації, що припадає на кожну гривню коштів, вкладених у діяльність підприємства. Зростання цього показника в динаміці є позитивною тенденцією, оскільки свідчить про підвищення ефективності використання ресурсів.

Методи фінансового планування використання фінансових ресурсів підприємства включають:

– нормативний метод фінансового планування;

– розрахунково-аналітичний метод фінансового планування;

– балансовий метод фінансового планування;

– бюджетний метод фінансового планування;

– економіко-математичне моделювання;

– економіко-статистичний метод фінансового планування;

– програмно-цільовий метод фінансового планування;

– мережевий метод фінансового планування та інші.

При проведенні просторово-часових порівнянь важливо стежити за сумісністю вихідних даних, використаних для розрахунків, щоб отримати коректні результати і забезпечити достовірність аналізу.

Рішення, які приймаються підприємствами щодо використання фінансових ресурсів, мають бути ретельно обґрунтованими та скоординованими, відповідати загальній місії та стратегії суб’єкта господарювання, а також базуватися на кваліфікованій оцінці та аналізі можливих результатів. Одними з основних принципів ефективного використання фінансових ресурсів є прозорість фінансового менеджменту та пріоритет колективного прийняття рішень над одноосібними.

Аналіз позитивного досвіду конкурентів відіграє важливу роль у вдосконаленні ефективності використання фінансових ресурсів, а інтуїтивність керівництва під час здійснення фінансових операцій є бажаною. Однак, управління фінансами не може базуватися лише на досвіді конкурентів або інтуїтивному передбаченні. Саме тому фінансове планування та прогнозування із застосуванням сучасних інформаційних технологій повинні стати надійною основою фінансового менеджменту, спрямованого на підвищення ефективності використання фінансових ресурсів.

Фінансове планування базується на здатності визначати пріоритети використання фінансових ресурсів в умовах конкуренції та слугує інструментом для залучення зовнішніх інвесторів. Ключові завдання фінансового планування на ТОВ «ПАЛЬМІРА» ілюстровані на рисунку 3.2.

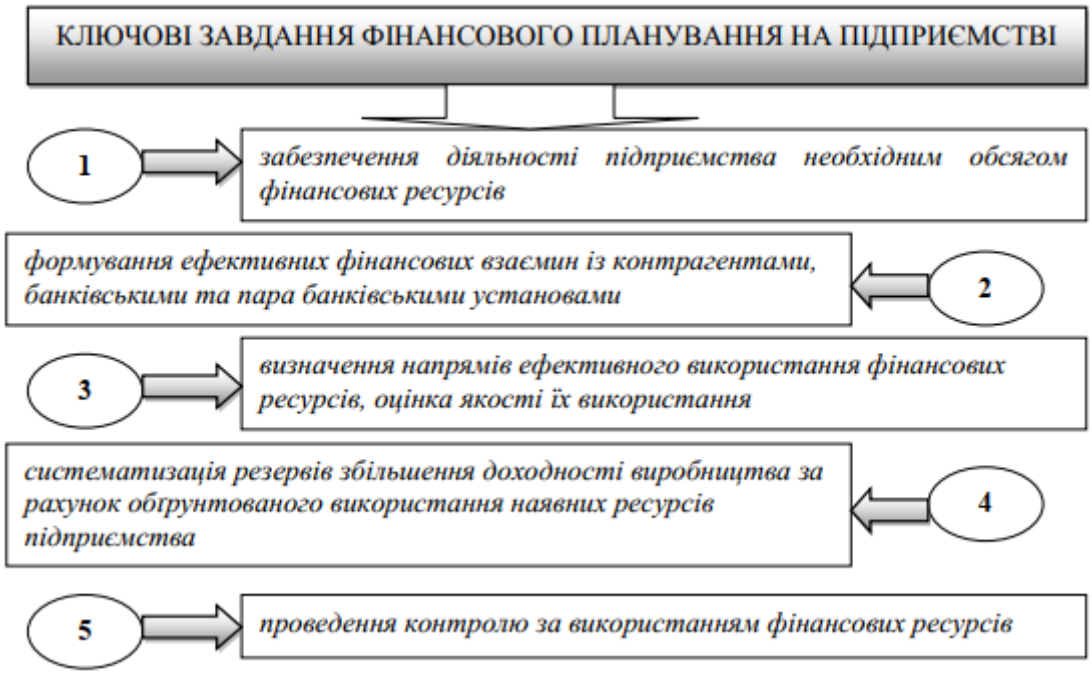

Рис. 3.2 Основні завдання фінансового планування

При аналізі рисунка 3.2 варто зосередитися на твердженні Кальченко М.М., який зазначає: «Алгоритм фінансового планування використання фінансових ресурсів підприємствами повинен включати етапи, що передбачають визначення інвестиційних можливостей та можливостей залучення фінансових ресурсів, які є в розпорядженні підприємства або

плануються до використання; прогнозування можливих наслідків прийнятих рішень для нейтралізації можливих ризиків; виокремлення одного або кількох найбільш оптимальних фінансових планів, їх обґрунтування та попередній аналіз; здійснення оцінки обраного фінансового плану, порівняння реалізованості поставлених цілей з місією підприємства» [32, с. 303].

У цьому розділі акцентується увага на важливості фінансового планування для підвищення ефективності діяльності підприємства. Джерелейко С.Д. зазначає, що для досягнення бажаних результатів та підвищення ефективності фінансової діяльності необхідно розробити чіткі шляхи, спрямовані на поліпшення використання капіталу підприємства. Це включає використання наявних резервів і визначення основних чинників, що сприятимуть підвищенню ефективності [27].

На рисунку 3.2 представлені ключові завдання фінансового планування на ТОВ «ПАЛЬМІРА», які включають:

1. Забезпечення підприємства необхідним обсягом фінансових ресурсів.

2. Формування ефективних фінансових взаємин із контрагентами, банківськими та парабанківськими установами.

3. Визначення напрямів ефективного використання фінансових ресурсів і оцінка їх якості.

4. Систематизація резервів збільшення доходності виробництва через обґрунтоване використання наявних ресурсів підприємства.

5. Проведення контролю за використанням фінансових ресурсів.

Детальний та неупереджений аналіз виробничої діяльності є важливим кроком на шляху до збільшення ефективності застосування фінансових ресурсів на підприємстві. Ключові резерви підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «ПАЛЬМІРА» представлені на рисунку 3.3.

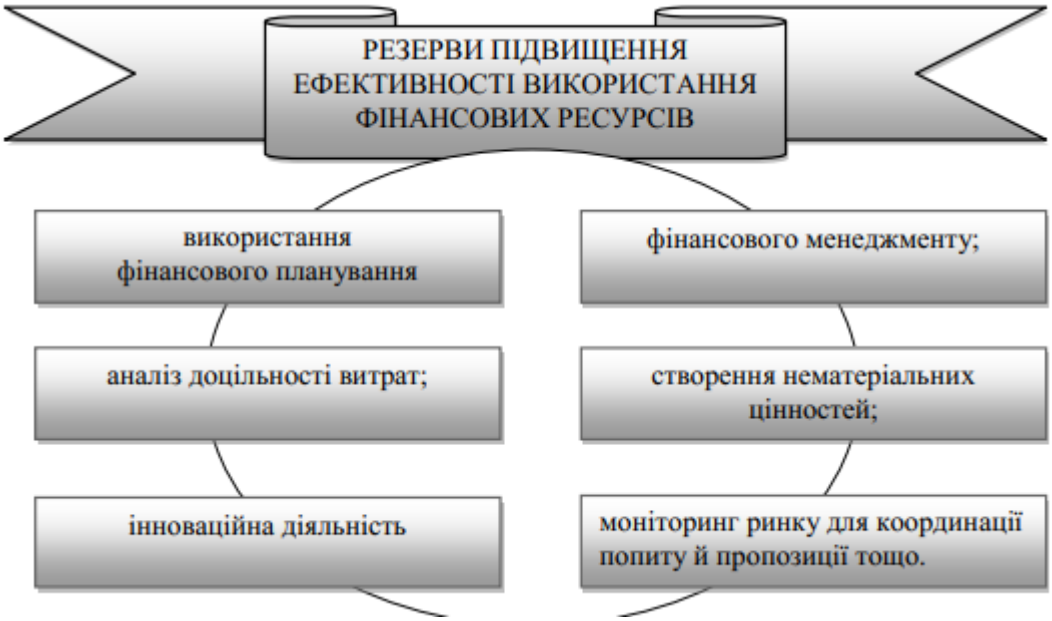

Рис. 3.3 Резерви покращення ефективності використання фінансових ресурсів

На рисунку 3.3 представлені основні резерви підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства, серед яких виділяються:

1. Використання фінансового планування та фінансового менеджменту.
2. Аналіз доцільності витрат.
3. Створення нематеріальних цінностей.
4. Інноваційна діяльність.
5. Моніторинг ринку для координації попиту та пропозиції.

Для прийняття управлінських рішень щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів важливо проводити повний аналіз цих ресурсів. Необхідно оцінити динаміку, склад, структуру та джерела фінансових ресурсів. Ці операції дозволяють виявити слабкі місця в управлінні фінансами та зрозуміти, де саме необхідно покращувати ефективність.

Аналіз фінансових ресурсів підприємства допомагає створити систему управління ліквідністю, яка включає планування грошових потоків. Це важлива функція в циклі управління фінансовими ресурсами, яка передбачає розробку платіжного календаря, що включає графік планування грошових потоків на короткостроковий та довгостроковий період. Це дозволяє забезпечити

своєчасне виконання платежів, знизити надлишки коштів на рахунках та уникнути касових розривів. Розуміння розподілу витрат у часі допомагає виявити ризикові моменти та вжити заходів щодо перерозподілу тягаря платежів завчасно.

Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю є важливим аспектом фінансового менеджменту підприємства. При формуванні кредитної політики необхідно чітко визначити максимально допустимий рівень дебіторської заборгованості як для підприємства в цілому, так і для кожного контрагента окремо. Занадто високий рівень дебіторської заборгованості може негативно вплинути на ліквідність та фінансову стійкість підприємства, підвищуючи ризик фінансових втрат.

Управління кредиторською заборгованістю також є важливою складовою загального управління підприємством. При вмілому управлінні кредиторська заборгованість може стати додатковим джерелом залучення позикових коштів. Правильне налагодження відносин з контрагентами значною мірою визначає ефективність використання отриманих коштів. Однак підприємство повинно також враховувати свою залежність від кредиторів, зіставляючи доходи від використання залучених коштів із витратами, пов'язаними з їхнім залученням.

Ефективне використання коштів є ключовим завданням управління фінансовими ресурсами. Важливо не лише отримати максимальну кількість коштів, але й ефективно їх використовувати, що включає формування інвестиційного портфеля. Збереження та примноження коштів означає, що вони повинні працювати, тобто бути інвестованими. Це одне з основних правил ринку, що сприяє стабільному фінансовому розвитку підприємства.

Враховуючи наведену інформацію, для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів на ТОВ «ПАЛЬМІРА» важливо зосередитися на кількох ключових аспектах:

1. Раціональне використання ресурсів. Виробнича програма підприємства повинна бути побудована так, щоб максимально ефективно використовувати

фінансові ресурси. Це включає оптимізацію витрат, підвищення продуктивності та ефективність обороту оборотних коштів.

2. Розподіл прибутку. Механізм розподілу прибутку має бути спрямований на підтримку найбільш ефективного використання коштів на розвиток підприємства. Важливо враховувати показники фондів, енергоозброєності, оборотності оборотних коштів та продуктивності праці при прийнятті рішень про розподіл прибутку.

3. Впровадження платіжного календаря. Запровадження календаря платіжного є критичним для управління грошовими потоками. Це дозволить ефективно планувати платежі, уникати касових розривів і забезпечити своєчасність фінансових зобов'язань.

4. Контроль та аналіз. Регулярний контроль стану розрахунків з покупцями і замовниками, а також проведення економічного аналізу діяльності підприємства допоможе виявити проблемні areas і оптимізувати фінансову діяльність.

5. Звітність. Генерація звітів на основі економічно-фінансових показників допоможе відстежувати ефективність використання фінансових ресурсів та надасть чітке уявлення про фінансовий стан підприємства на певну дату.

Запровадження зазначених заходів дозволить ТОВ «ПАЛЬМІРА» підвищити ефективність використання своїх фінансових ресурсів, що, у свою чергу, сприятиме стійкому розвитку і фінансовій стабільності підприємства.

3.2. Економіко-математична модель оцінювання ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства

Фінансовий стан підприємства характеризується як стійкий, якщо воно має достатні фінансові ресурси та кошти для нормального функціонування і своєчасного виконання зобов'язань перед іншими учасниками господарської діяльності. Моделювання у цьому контексті є важливим інструментом, що

дозволяє проектувати реальність і аналізувати її властивості без безпосереднього втручання в оригінал.

Математичні методи є важливими для дослідження та аналізу економічних процесів і явищ. Вони дозволяють:

1. Прогнозувати поведінку економічних об'єктів. Моделювання допомагає прогнозувати, як об'єкти економіки будуть себе вести в майбутньому на основі існуючих тенденцій та зв'язків.

2. Аналізувати зв'язки між об'єктами. Математичні моделі дозволяють простежити зв'язки між різними економічними об'єктами та процесами.

3. Прогнозувати динаміку економічної діяльності. Моделі допомагають оцінити, як будуть змінюватися економічні показники в залежності від змін у внутрішніх та зовнішніх умовах.

Згідно з Масловською Л.Ц. та Недільською Л.В., основними елементами комплексної аналітичної моделі діяльності підприємства є:

1. Виробнича програма підприємства. Включає в себе плани виробництва продукції, визначає необхідні ресурси та обсяги виробництва.

2. Організаційно-технічний рівень виробництва. Включає в себе організаційні структури та технічні процеси, що впливають на ефективність виробництва.

3. Виробничі ресурси. Включають в себе матеріали, трудові ресурси, обладнання, що використовуються у виробничому процесі.

4. Собівартість виробництва продукції. Оцінює витрати на виробництво одиниці продукції, що впливають на фінансові результати підприємства.

5. Фінансові результати. Включають прибуток, рентабельність та інші показники, що відображають ефективність фінансової діяльності підприємства.

Застосування методів моделювання у системах прийняття управлінських рішень дозволяє:

1. Відображати реальні процеси. Моделі допомагають представити реальні процеси у вигляді математичних формул і залежностей.

2. Оцінювати ефективність управління фінансовими ресурсами. Моделі дозволяють оцінити, як ефективно використовуються фінансові ресурси та де можуть бути знайдені резерви для покращення.

Таким чином, економіко-математичне моделювання є важливим інструментом для аналізу та покращення управління фінансовими ресурсами підприємства, що дозволяє отримувати точні прогнози та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Для побудови економіко-математичної моделі оцінювання ефективності управління фінансовими ресурсами ТОВ «ПАЛЬМІРА» важливо врахувати дані з фінансової звітності. Як зазначає Поддєрьогін А.М., основний акцент у фінансовій діяльності має бути на досягненні прибутковості і пошуку резервів для зміцнення фінансового стану підприємства.

Основні фінансові звіти:

1. Форма 1 «Баланс»: відображає фінансовий стан підприємства на певну дату, зокрема активи, пасиви та власний капітал.

2. Форма 2 «Звіт про фінансові результати»: показує прибутки і витрати підприємства за певний період.

3. Форма 3 «Звіт про рух грошових коштів»: відображає рух грошових коштів в підприємстві, включаючи операційні, інвестиційні та фінансові потоки.

4. Форма 4 «Звіт про власний капітал»: показує зміни у власному капіталі підприємства протягом звітного періоду.

Модель оцінювання ефективності управління фінансовими ресурсами може бути представлена у вигляді системи рівнянь. Основні компоненти цієї моделі включають:

$$\begin{cases} КП = a_{01} + a_{11}КФН + a_{21}КОК \\ РВК = a_{02} + a_{12}КП + a_{22}РП \end{cases} \quad (3.1)$$

де: $a_{01}, a_{02}, a_{11}, a_{12}, a_{21}, a_{22}$ - коефіцієнти в системі, котрі розраховані методом непрямим відповідно до методики найменших квадратів.

КП – покриття коефіцієнт;

КФН – фінансової незалежності коефіцієнт;

РП – продажу рентабельність;

РВК – капіталу власного рентабельність.

Для оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами ТОВ «ПАЛЬМІРА», дані з фінансових звітів можуть бути введені в ці рівняння для розрахунку відповідних показників. Наприклад, для оцінки рентабельності потрібно взяти дані про чистий прибуток і виручку з звіту про фінансові результати.

Здійснюючи ці розрахунки, підприємство зможе визначити свою фінансову ефективність, виявити потенційні резерви для покращення і приймати обґрунтовані управлінські рішення для подальшого розвитку.

Щоб оцінити запропоновану модель на основі даних ТОВ «Пальміра», у таблиці 3.1 наведено основні показники ефективності діяльності підприємства за період 2016-2020 років.

Таблиця 3.1

Аналіз показників дієвості діяльності ТОВ «Пальміра» за 2016-2020 роки, тис. грн.

Роки	Активи оборотні,	Зобов'язання поточні	Капітал власний	Баланс	Дохід чистий	Прибуток чистий
	x1	x2	x3	x4	x5	x6
2016	24490	1996	32085	34091	25215	12476
2017	25414	2539	34280	37195	38575	2195
2018	33611	3723	40483	44279	33059	6204
2019	40534	5262	48034	55550	37067	3433
2020	42688	5849	51500	57696	41570	7551

Застосовуючи інформацію звітності фінансової визначимо вихідні дані дляпроведення моделювання економетричного таблиця 3.2.

Таблиця 3.2

Вихідні дані для здійснення моделювання за матеріалами ТОВ «ПАЛЬМІРА»

Роки	КП	КФН	КОК	РП	РВК
2016	1,30	0,45	1,3	0,16	0,24
2017	1,14	0,43	1,34	0,15	0,21
2018	1,01	0,39	1,59	0,01	0,05
2019	0,96	0,37	2,21	0,02	0,03
2020	0,91	0,45	2,33	0,03	0,07

Звідси випливає наступний вигляд економетричної моделі:

$$\begin{cases} КП = 1{,}02 + 0{,}95КФН - 0{,}3КОК \\ РВК = 0{,}13 - 0{,}12КП + 1{,}49РП \end{cases} \quad (3.2)$$

Аналізуючи наведену економетричну модель, можна зазначити, що підвищення коефіцієнта покриття на 0,95 пункти можливе при зростанні коефіцієнта фінансової незалежності на 1 пункт. Зменшення коефіцієнта покриття на 0,2 може бути досягнуто за рахунок підвищення коефіцієнта оборотності капіталу на 1. Рентабельність власного капіталу може збільшитися на 1,49 внаслідок підвищення рентабельності продажів, тоді як зменшення рентабельності на 0,15 пунктів можливо через підвищення коефіцієнта покриття на 1.

Вивчаючи залежність коефіцієнта покриття від коефіцієнта фінансової незалежності та коефіцієнта оборотності капіталу, можна зазначити, що ця залежність є стабільною з високою щільністю, що підтверджується коефіцієнтом кореляції 0,97. Динаміка коефіцієнта покриття на 96% обумовлена динамікою включених факторів. Залежність рентабельності власного капіталу від коефіцієнта покриття і рентабельності продажів також

має високу щільність, з коефіцієнтом кореляції 0,98. Динаміка рентабельності на 98% пояснюється змінами цих факторів.

Розрахункові значення коефіцієнтів економетричної моделі, що відображають залежність коефіцієнта покриття від коефіцієнта фінансової незалежності і коефіцієнта оборотності капіталу, наведені у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Розрахункове значення коефіцієнтів залежності КП від КОК І КФН для ТОВ «ПАЛЬМІРА»

Фактор	Похибка стандартна	Коефіцієнт	P-значення	t-статистика	Межа верхня 95%	Межа нижня 95%
КП перетин	0,05	1,01	$2{,}34x10^{-7}$	13,95	1,17	0,83
КФН змінна	0,19	0,91	0,0002	7,21	1,29	0,68
КОК змінна	0,01	-0,1	$4x10^{-7}$	-13,75	-0,15	-0,31

Оцінка адекватності даної моделі проводилась за допомогою критерію Фішера. Результати оцінювання наведені в таблиці 3.4.-3.5.

Таблиця 3.4

Оцінювання адекватності моделі залежності коефіцієнта покриття (КП) від коефіцієнта оборотності капіталу (КОК) і коефіцієнта фінансової незалежності (КФН) для ТОВ «ПАЛЬМІРА»

Варіація	Ступені вільності	Квадратів сума	Середня квадратів сума	F-критерій Фішера	Вагомість F- критерія Фішера
Регресія	4	0,12	0,04	124,32	$2{,}12x10^{-7}$
Залишок	8	0,005	0,0003		
Загальна	12	0,13			

Таблиця 3.5

Розрахункові значення коефіцієнтів залежності вартості капіталу (ВРК) від коефіцієнта покриття (КП) і рентабельності продажів (РП) для ТОВ «ПАЛЬМІРА»

Фактор	Коефіцієнт	Похибка стандартна	t-статистика	P-значення	Межа нижня 95%	Межа верхня 95%
КП перетин	0,23	0,02	18,92	$1{,}24x10^{-8}$	0,18	0,21
КФН змінна	-0,19	0,02	-17,74	$2{,}54x10^{-8}$	-0,21	-0,19
КОК змінна	1,64	0,02	101,18	$2{,}48x10^{-15}$	1,72	1,59

Оцінка адекватності моделі проводилась за допомогою критерію Фішера, результати якого наведені в таблиці 3.6. Отримане значення критерію перевищує табличне значення при вказаних рівнях значимості, що підтверджує адекватність моделі. Це свідчить про те, що показник критерію Фішера наближається до нуля, що підтверджує адекватність запропонованої моделі.

Таблиця 3.6

Оцінка адекватності моделі залежності вартості капіталу (ВРК) від коефіцієнта покриття (КП) і рентабельності продажів (РП) для ТОВ «ПАЛЬМІРА»

Варіація	Ступені вільності	Квадратів сума	Середня квадратів сума	F-критерій Фішера	Вагомість F- критерія Фішера
Регресія	4	0,13	0,04	15992,82	$8{,}89x10^{-7}$
Залишок	8	3,2x	$0{,}0003x10^{-7}$		
Загальна	12	0,13			

Отже, підводячи підсумки, можна зазначити, що запропонована модель та алгоритм можуть бути ефективно використані для розробки стратегії ефективного управління фінансовими ресурсами ТОВ «Пальміра». Використання математичного моделювання дозволяє оптимально збалансувати витрати підприємства. Математичні моделі є потужним інструментом для складання бізнес-планів і планування перспективного зростання підприємства,

навіть в умовах економічних труднощів. Це є важливим аспектом в аналізі фінансової діяльності ТОВ «Пальміра» на даний момент.

Висновки до розділу 3

1. Ефективність використання фінансових ресурсів оцінюється через показники оборотності активів та рентабельності. Для підвищення ефективності можна скоротити терміни оборотності, зменшити витрати та збільшити обсяги продажів.

2. Ключовим показником оцінки ефективності застосування ресурсів є показник ресурсовіддачі. Він відображає обсяг реалізованої продукції на гривню вкладених у діяльність коштів; його зростання є позитивною тенденцією.

3. Значний крок для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «Пальміра» полягає у проведенні детального та об'єктивного аналізу виробничої діяльності.

4. Ключовим аспектом для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «Пальміра» є розробка виробничої програми, яка забезпечує оптимальне використання фінансових ресурсів. Механізм розподілу прибутку має бути спроектований так, щоб створювати умови для ефективного використання коштів на розвиток підприємства, враховуючи показники рівнів фондів, енергоозброєності, оборотності оборотних коштів та продуктивності праці.

5. Моделювання слід розглядати як сукупність інструментів, які дозволяють спроектувати реальність без використання оригіналу, шляхом вивчення моделі, що відображає всі основні властивості оригіналу.

6. Аналізуючи економетричну модель, можна відзначити, що збільшення покриття коефіцієнта на 0,95 пунктів можливе в результаті підвищення коефіцієнта незалежності фінансової на 1 пункт. Зменшення покриття коефіцієнта на 0,2 може бути досягнуто за рахунок зростання коефіцієнта капіталу оборотності на 1. Збільшення коефіцієнта рентабельності власного капіталу на 1,49 можливе завдяки зростанню рентабельності продажів і

зниженню покриття коефіцієнта на 0,15 пунктів при підвищенні його значення на 1.

7. Отримане значення критерію перевищує табличне при зазначених рівнях значимості, що підтверджує адекватність моделі. Розрахунки свідчать про те, що модель є адекватною, оскільки показник критерію Фішера наближається до нуля.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи результати дослідження щодо вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства та підвищення ефективності їх використання, можна зробити такі висновки:

1. Фінансові ресурси є критичним джерелом для розвитку підприємства і розширеного відтворення. Фінансова політика підприємства повинна зосереджуватися на накопиченні достатніх обсягів фінансових ресурсів, оскільки їх недостатність негативно вплине на результати діяльності. Стан фінансової стабільності підприємства, його платоспроможність, ліквідність та фінансова стійкість безпосередньо залежать від обсягу ресурсів та їх оптимального використання.

2.. Фінансові ресурси можуть походити з різних джерел. Підприємство, і його керівництво зокрема, повинно своєчасно ідентифікувати ці джерела та організувати відповідні структурні підрозділи або сегменти для їх залучення. Накопичення власних фінансових ресурсів підприємства залежить від суми отриманого прибутку, який може бути досягнутий завдяки продажу нових товарів, збільшенню обсягів продажу та мінімізації витрат.

3. Основною метою аналізу ефективності використання фінансових ресурсів є підвищення загальної ефективності господарської діяльності підприємства через впровадження нових методик управління ресурсами та їх використання.

4. Середньорічна вартість основних і оборотних засобів ТОВ «ПАЛЬМІРА» за період 2016-2020 років демонструє позитивну динаміку. Зокрема, середньорічна вартість основних фондів у 2020 році склала 14,500 тис. грн., що на 67,5% більше, ніж у 2016 році. Середньорічна вартість оборотних фондів у 2016 році становила 20,883.5 тис. грн., а до 2020 року зросла на 99,25%, досягнувши 41,611 тис. грн.

5. Робочий капітал (функціональний) або обігові власні кошти протягом 2016-2020 років мав тенденцію до зростання. У 2020 році цей показник склав

36,839 тис. грн., що на 14,345 тис. грн. більше, ніж у 2016 році. Коефіцієнт забезпечення оборотних коштів власними активами у 2020 році становив 0,85 і демонстрував тенденцію до зменшення протягом досліджуваного періоду.

6. Загальна вартість капіталу у 2020 році зросла на 23,605 тис. грн. порівняно з 2016 роком. Така динаміка є позитивною для підприємства, однак необхідно детальніше розглянути структуру капіталу. Аналіз власного та залученого капіталу показує, що власний капітал значно перевищує залучений, що є позитивним для ТОВ «ПАЛЬМІРА», оскільки підприємство переважно використовує власні ресурси. У 2020 році власний капітал становив 51,500 тис. грн., а залучений капітал – 6,197 тис. грн. Коефіцієнт фінансового левериджу є важливим показником стійкості фінансового стану підприємства.

7. Для підвищення дієвості використання фінансових ресурсів ТОВ «ПАЛЬМІРА» важливо провести детальний і об'єктивний аналіз виробничої діяльності.

8. Для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «ПАЛЬМІРА» необхідно розробити виробничу програму, що враховує найбільш ефективне використання фінансових ресурсів підприємства. Механізм розподілу прибутку має бути спроектований таким чином, щоб сприяти раціональному використанню коштів на розвиток підприємства. Важливо враховувати показники рівнів фондів, енергоозброєності, оборотності оборотних коштів та продуктивності праці.

9. Для оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства доцільно використовувати економіко-математичне моделювання. Аналіз економетричної моделі показує, що збільшення коефіцієнта покриття на 0,95 пунктів можливе за умови підвищення коефіцієнта фінансової незалежності на 1 пункт. Зниження коефіцієнта покриття на 0,2 може бути досягнуто завдяки зростанню коефіцієнта оборотності капіталу на 1. Підвищення коефіцієнта рентабельності власного капіталу на 1,49 можливо в результаті збільшення рентабельності продажів, а зменшення на 0,15 пунктів відбувається при зростанні коефіцієнта покриття на 1.

10. Для прийняття управлінських рішень щодо підвищення дієвості використання фінансових ресурсів важливо провести повний аналіз цих ресурсів. Необхідно оцінити динаміку, склад, структуру та формування фінансових ресурсів. Це дозволяє виявити слабкі сторони в управлінні фінансовими ресурсами та визначити області, де потрібно підвищити ефективність. Проведений аналіз дозволяє сформувати систему управління ліквідністю, яка включає планування грошових потоків. Планування є ключовою функцією в управлінні фінансовими ресурсами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамова І.В. Фінансова політика в аграрному секторі економіки: стан та перспективи : монографія / І.В. Абрамова, О.М. Віленчук, Д.І. Демата ін. // за ред. проф. Д.І. Деми. - Житомир : ЖНАЕУ, 2015. - 364 с.

2. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств : підручник. - 2- ге вид., доп. і перероблене / В.Г. Андрійчук. - К. : КНЕУ, 2002. - 624 с.

3. Батракова Т.І. Напрями підвищення ефективності використання оборотних засобів підприємства / Т.І. Батракова, В.В.Бондар // Науковий вісник Херсонського державного університету Серія Економічні науки. – 2015. - № 15(5). - С. 54-60.

4. Бердар М. М. Управління процесом формування і використання фінансових ресурсів підприємства / Наукова публікація М. М. Бердар //Актуальні проблеми економіки. - 2008. - №5. - С.133-138.

5. Бондар О.А. Особливості формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств в сучасних умовах / О.А. Бондар, В.А. Кучер // Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics» . - 2017. - №6. - С. 6-14.

6. Бондаренко, О.С. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання / О.С. Бондаренко// Економіка та держава, 2018. – №6. – С. 21-24.

7. Бровко Л.І. Визначення потреби підприємства у фінансових ресурсах та управління ними / Л.І. Бровко// Обліково-фінансове забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки України на інноваційній основі. – Дніпропетровськ, 2015. – С.421-429.

8. Бровко Л.І., Мозговий М.О. Економічна сутність, склад і структура фінансових ресурсів підприємства / Л. І.Бровко, М. О.Мозговий // Наукові та прикладні аспекти удосконалення обліково-фінансового забезпечення підприємств в умовах нестійкої економіки (з нагоди 100-річчя з часу заснування Дніпровського державного аграрно-економічного

університету) : колективна монографія / за заг. ред. І.П. Приходька, О.М. Губарик.- Дніпро: Пороги, 2021. - С.154-163.

9. Бровко, Л.І. Джерела формування фінансових ресурсів / Л.І. Бровко, Ю. Фоврій// Природне агровиробництво в Україні: проблеми становлення, перспективи розвитку. – Дніпропетровськ, 2015. – С.252-253.

10. Васильєва Н.К. Економіко-математичне моделювання в сільському господарстві: навч. посіб. / Н. К. Васильєва; Дніпропетр. держ. аграр. - екон. ун-т. – Дніпропетровськ: Біла К. О. – 2015. – 155 с.

11. Васильєва Н.К. Імітаційна модель управління фінансовими ресурсами аграрного підприємства / Н.К. Васильєва// Сучасні проблеми розвитку економіки АПК: соціально-економічні аспекти. – Дніпропетровськ, 2005. – С. 16-17.

12. Васильців Т.Г. Інституційне забезпечення розширення фінансових можливостей підприємств промисловості та АПК на регіональному рівні / Т.Г. Васильців, Р.Л. Лупак, Н.Я. Юрків// Фінанси України, 2012. – №3. – С.90-101.

13. Гвоздєй Н.І, Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємства / Н.І. Гвоздєй, І.С.Бондарук, О.А. Вінницька // Економічний аналіз. - 2018. - № 1. - С. 216-221.

14. Герасимчук О.В. Шляхи підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства / О.В. Герасимчук // Економічний простір.

– 2018. - № 153. - С. 40-45.

15. Глушко А.Д. Науково-методичні підходи до аналізу фінансових ресурсів підприємств / А.Д. Глушко, М.Ф. Філіп // Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського Глобальні та національні проблеми економіки. – 2018. - №23. - С. 470-474.

16. Горбан А. П. Управління фінансовими ресурсами підприємства / А. П. Горбан // Економічні науки. - 2010. - № 15. - С. 25-27.

17. Господарський кодекс. Затверджений від 16.01.2003 № 436-IV.// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144.

18. Григораш Т.Ф. Шляхи вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства / Т.Ф. Григораш // Економічні науки. - 2014. - № 10(13). - С. 59–61.

19. Гриценко Т. В. Теоретичні та практичні аспекти управління фінансовим станом підприємства в сучасних умовах / Т. В. Гриценко, Л. І. Бровко // Молодий вчений. – 2018. – № 9. – С. 465-469. – Режим доступу : http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/1446

20. Гришова І.Ю. Вартісні важелі фінансового забезпечення переробних підприємств АПК / І.Ю. Гришова// Економіка АПК, 2011. – №5. – С.102-107.

21. Гуляєва Н.М. Фінансові ресурси підприємств / Н.М.Гуляєва, Сьомко О.В. // Фінанси України. - 2008. - № 12. – С. 58-62.

22. Гуткевич А. Управління економічними ресурсами підприємства /А. Гуткевич, Е.И. Шаманская // Актуальні проблеми економіки. - 2009. - № 7(97). - С. 89-94.

23. Данилко В.К. Особливості управління фінансовими ресурсами підприємства за умов ринкової економіки / В.К. Данилко, Д.В. Ситий // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Сер.: Економічні науки. - 2014. - № 2. - С. 102 - 108.

24. Дем’яненко М.Я. Державна підтримка як фактор забезпечення конкурентоспроможного аграрного виробництва / М.Я. Дем'яненко, Ф.В. Іванина// Економіка АПК, 2009. – №9. – С.3-9.

25. Джерелейко С. Д. Управління фінансовими ресурсами промислових підприємств [Електронний ресурс] // С. Д. Джерелейко. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2010_1/156.pdf .

26. Добринь С.В. Організація системи управління фінансовими ресурсами підприємства / Добринь С.В. // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. - № 10. - С. 37-40.

27. Дороніна М.С. Управління економічними та соціальними процесами підприємства: монографія / М.С. Дороніна // - Х.: Вид. ХДЕУ, 2005.

- 432 с.

28. Зеліско І.М. Еволюція економічної категорії "фінансові ресурси" та їх роль у забезпеченні відтворювального процесу / І.М. Зеліско// Економіка АПК, 2012. – №3. – С.64-67.

29. Кальченко М.М. Резерви підвищення ефективності використання фінансових ресурсів аграрними підприємствами / М.М. Кальченко // Таврійський науковий вісник. Економічні науки. – 2015. - № 93. - С. 302-314.

30. Карчевська, Г.Г. Діагностика фінансового забезпечення в процесі управління підприємством / Г.Г. Карчевська// Держава та регіони, 2011. –

№5. – С.137-142.

31. Кірсанова А.М. Фінансові ресурси підприємства та ефективність їх використання. / А.М. Кірсанова, І.В. Точонов // Збірник наукових праць ДонНАБА. - 2015. - №(1). - С.116-122.

32. Козачок І. А. Формування та управління ефективним використанням фінансових ресурсів підприємства / І. А. Козачок // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. - 2011. - № 7. - С. 277-283.

33. Корецька С.О. Економічна інтерпретація трансформаційної властивості фінансових ресурсів підприємства / С.О. Корецька// Агросвіт, 2011. – №20. – С.3-38.

34. Крамаренко, Г. О. Фінансовий аналіз: підручник / Г.О. Крамаренко, О.Є. Чорна. – К.:Центр навч. л-ри, 2013. - 156 с.

35. Кривов’язюк І. В. Теоретичні засади фінансової діагностики підприємства / І..В. Кривов’язюк, Я..О. Кость // Вісник Луцького державного технічного університету : зб. наук. праць. – 2011. – № 1. – С. 5–9.

36. Кужель В.В. Потенціал підприємств аграрної сфери: сутність, структура, тенденції нарощення / В.В. Кужель // АгроСвіт. - 2013. - № 13. - С. 47-50.

37. Куліков П. М. Економіко-математичне моделювання фінансовогостану підприємства : навч. посіб. / П..М. Куліков, Г. А. Іващенко. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2009. – 156 с.

38. Лагун М.І. Теоретична характеристика основних методичних аспектів проведення аналізу фінансового стану / М.І. Лагун // Формування ринкових відносин в Україні . - 2008. - № 3(82). – С. 33-37.

39. Лапа А. Фінансові ресурси підприємства та їх оптимізація. / А. Лапа // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки. -- 2013. - № 4. - С. 289-297.

40. Мазурок П.П. Аналітичне оцінювання фінансових результатів діяльності промислових підприємств України] / П.П. Мазурок// Держава та регіони, 2009. – №5. – С.114-119.

41. Мазурок П.П. Дослідження ролі і стану наукових поглядів на трактування категорії «прибуток» підприємств / П.П. Мазурок// Держава та регіони, 2009. – №4. – С.117-121.

42. Масловська Л.Ц. Оптимізація структури фінансових ресурсів/ Л.Ц.Масловська, Л.В.Недільська // Економіка АПК . - 2009. - № 10. – С. 59- 63.

43. Мацьків В. Складові фінансового забезпечення розвиткуаграрного сектору / В. Мацьків // Сталий розвиток економіки. - 2015. - № 3. С. 276-281.

44. Меліхова Т.О. Оцінювання ймовірності банкрутства з метою підвищення фінансового стану підприємства / Т.О. Меліхова// Агросвіт, 2019. – №10. – С. 11-18.

45. Мізіна О. В. Удосконалення підходів до оцінки ефективності використання майна підприємства / О. В. Мізіна, К. В. Панібратченко // Економіка і організація управління. - 2010. - № 2 (8). - С. 66–72.

46. Ніколаєва В.П. Класифікація доходів з операційної діяльності підприємства / В.П. Ніколаєва// Економіка АПК, 2009. – №10. – С.91-95.

47. Погріщук Г.Б. Управління фінансовими ресурсами підприємств в ринкових умовах / Г.Б. Погріщук, В.В. Руденко // Науковий вісник

Херсонського державного університету Серія Економічні науки. - 2014. -вип.(5) ч.4. - С. 107-110.

48. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств : Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. - К.: КНЕУ, 2001. - 460 с.

49. Подольська, В. О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / В. О. Подольська, О.В. Яріш. –К.: Центр навч. л-ри, 2010. - 488 с.

50. Пономаренко В.С. Стратегічне управління підприємством / В.С. Пономаренко // - Х.: Основа, 2006. - 620 с

51. Прокопенко І..Ф. Методика і методологія економічного аналізу : навч. посіб. / І. Ф. Прокопенко, В. І. Ганін. – К. : Центр учбової літератури,.2008. – 430 с.

52. Радченко О.Д. Бюджетна підтримка формування фінансових ресурсів переробних підприємств АПК / О.Д. Радченко// Економіка АПК, 2012. – №7. – С.69-75.

53. Рудченко І.В. Удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами підприємства / І.В. Рудченко // Сучасні питання економіки і права. - 2011. - Вип. 1. - С. 16-19.

54. Семенова К.Д. Аналіз тенденцій і прогнозування фінансових показників діяльності підприємств України / К.Д. Семенова// Держава та регіони, 2019. – №5(110). – С. 238-242.

55. Семенова К.Д**.** Аналіз тенденцій і прогнозування фінансових показників діяльності підприємств України / К.Д. Семенова// Держава та регіони, 2019. – №5(110). – С. 238-242.

56. Сердак С.Е. Принципи ефективного управління ресурсами суб’єктів господарювання / С.Е. Сердак // Академічний огляд. - 2008. - № 2. - С. 83-88.

57. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб’єктів господарювання:Навч. посібник. - К.: КНЕУ, 2003. - 554 с.

58. Товмасян В.Р. Методичний підхід до оцінювання динаміки

економічних результатів фінансової політики підприємств / В.Р. Товмасян// Інвестиції: практика тадосвід, 2020. – №23. – С. 23-29.

59. Тютюнник Ю. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / П.М. Куліков, Л. О. Дорогань-Писаренко, С. В. Тютюнник. - Полтава: Видавництво ПП «Астрая», 2020. - 434 с.

60. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз: навч. посібник / Ю. М. Тютюнник. – К.: Знання, 2012. – 815 с.

61. Фінансовий аналіз : навчальний посібник / І. П. Отенко, Г. Ф. Азаренков, Г. А. Іващенко. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 156 с.

62. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон – Тернопіль:, ТНЕУ, – 2016 – 304 с.

63. Фролова Т.Фінансовий ресурс розвитку національної економіки: формування та пріоритетні напрями використання / Т Фролова, Л. Лук'яненко, К.Отченаш // Міжнародна економічна політика . - 2016. -№2(25). - С. 126-155.

64. Халатур С. М. Методологія оцінки ліквідності та платоспроможності сільськогосподарських підприємств / С. М. Халатур, Л. І. Бровко, Т. О. Моруга // Економіка та держава. – 2017. – №12. – С. 56-60.

65. Хомин П.Я. Звітність підприємств : Навч. посіб. / П.Я. Хомин ; П.Я. Хомин, Г.П. Журавель. – Київ : ВД «Професіонал», 2006. – 656с.

66. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз: підручник // Ю. С. Цал-Цалко – К.: Цетр учбової літератури, 2008. – 566 с.

67. Черниш С. С. Діагностика фінансового стану підприємства / С. С.Черниш // Інноваційна економіка. – 2010. – № 3. – С. 111–113.

68. Шевчук Н.А. Використання фінансових ресурсів на підприємстві

/ Н.А. Шевчук, О.С. Гречухін // Сучасні проблеми економіки і підприємництво : збірник наукових праць. - 2014. - Вип. 13. - С. 155-160.

69. Яременко В.Г. Сутність поняття та особливості класифікації фінансових ресурсів підприємств / Яременко В.Г., Н. М. огли Саламанов // Науковий вісник Ужгородського національного університету . - 2018. - № 19(3).

- С. 158-162.

70. Ярошевська, О.В. Джерела залучення фінансових ресурсів на промислових підприємствах / О.В. Ярошевська, І.В. Кулько-Лабинцева// Економіка та держава, 2020. – №10. – С. 30-33.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Структура і процес існування системи керування ресурсами фінансовими напідприємстві

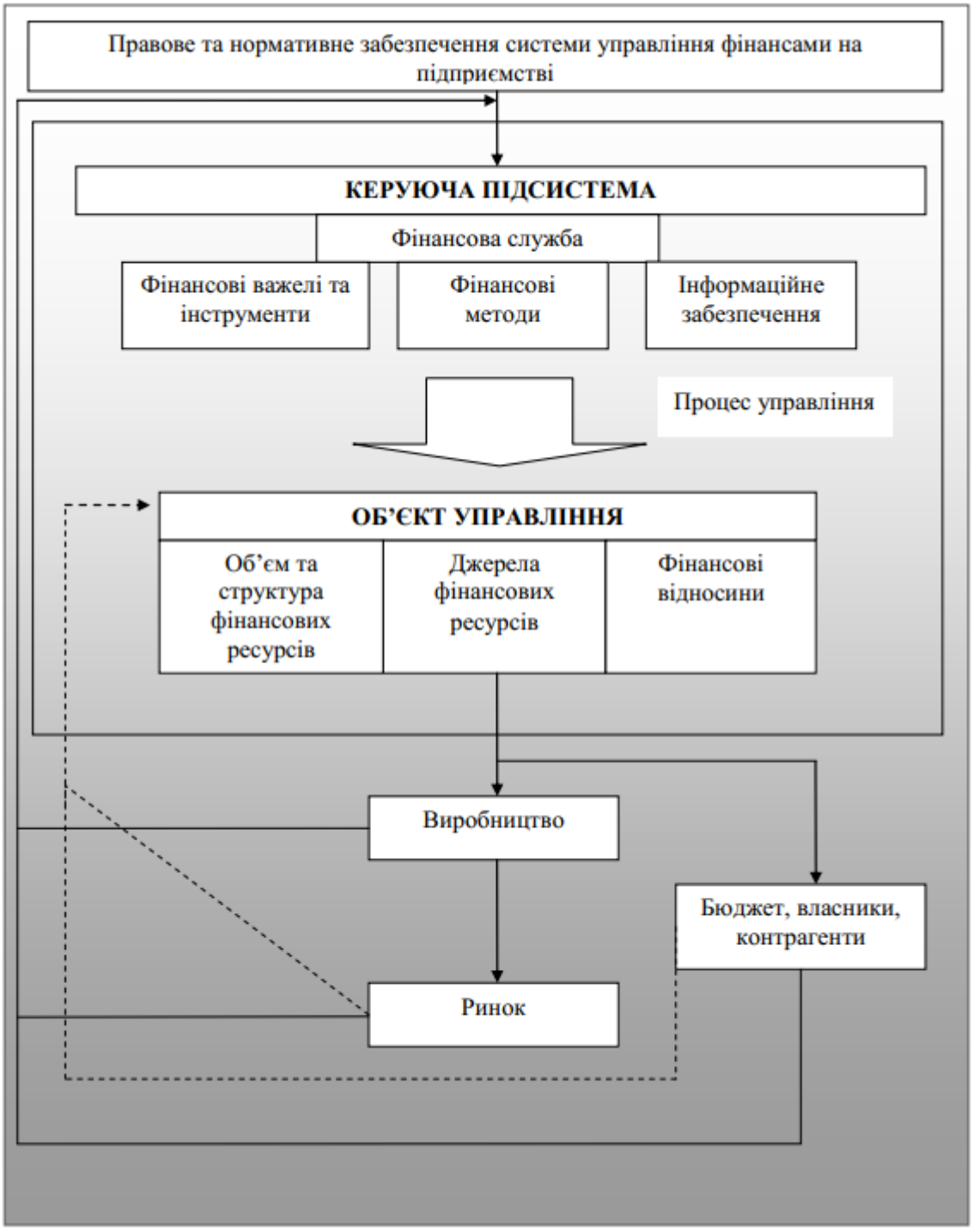

ДОДАТОК Б

Елементи системи керування ресурсами фінансовими підприємства

Елемент системи керування ресурсами фінансовими	Характеристика
Об’єкт керування	Відносини фінансові, що з’являються між підприємствами і їх створення, державою, структурами комерційними, юридичними іншими і особами фізичними; Формування джерел, використання напрямки, обсяг, склад і ресурсів фінансових структура; Склад, структура і кругообіг капіталу; Грошові фонди, їх генерація і застосування; Грошовий обіг у процесі відтворювальному.
Суб’єкт керування	Фінансова підприємства служба, яка за допомогою різних форм клерувального впливу забезпечує функціонування цілеспрямоване об’єкту.
мета	Становлення ринкової підприємства вартості; Дотримання темпів прийнятих економічного зростання підприємства потенціалу; нарощення прибутку; Зниження витрат; Становлення діяльності рентабельності; банкрутства уникнення; Забезпечення стійкого стану фінансового.
Завдання	Визначення обсягу оптимального ті структури ресурсів фінансових; Залучення коштів на найвигідніших для підприємства умовах; Визначення методів використання раціонального ресурсів фінансових підприємства з метою найкращих одержання результатів фінансових; Встановлення стратегічних планових та показників поточних відносно структури і обсягу ресурсів фінансових; Забезпечення виконання контролю показників планових.
Нормативи фінансові	Середньорічний зростання темп капіталу,власного рівень капіталу,рентабельності власного оборотних співвідношення і активів необоротних, рівень достатній підприємства ліквідності, незалежності коефіцієнт від

	зовнішніх фінансування джерел, оптимальне співвідношення короткострокової і довгострокової заборгованості, граничний рівень ризиків фінансових.
Принципи	Повноти, важливості, динамічності, оперативності, оперативності,безперервності, циклічності, узгодженості з іншими процесами економічними ефективності підприємства
Методологія	1. Група методів збільшення капіталу власного підприємства: 1.1. Методи традиційні: підприємством одержання внесків до фонду статутного та від акціонерів засновників 1.2. Методи прогресивні: депозитарних розміщення розписок на фінансових ринках міжнародних розміщення похідних паперів цінних на підприємства акції. 2. Група збільшення методів капіталу позичкового підприємства. 2.1. Методи традиційні: підприємством одержання кредиту банківського; одержання підприємством кредиту товарного; одержання підприємством допомоги фінансової на основі зворотній 2.2. Методи прогресивні: розміщення облігацій корпоративних підприємства на національному та ринках міжнародному; підприємством одержання вексельного кредиту комерційного; одержання капіталу позичкового за операціями «репо» 3. Група методів структури організації підприємства активів: заборгованості дебіторської підприємства дисконтування; товаророзпорядчих застосування паперів цінних; одержання підприємством основних у лізинг. засобів
Забезпечення Інформаційне	Інформація з джерел зовнішніх і внутрішніх .

ДОДАТОК В

Аналіз показників динаміки стійкості фінансової ТОВ «ПАЛЬМІРА»

Показник	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відхилення 2020 р. до 2016 р.(%)
Власні кошти обігові (робочий, функціонуючий капітал)	22494,00	22876,00	29887,00	35272,00	36839,00	14345,00
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів коштами власними	0,92	0,89	0,89	0,81	0,85	-0,06
Маневреність капіталу робочого	0,85	0,76	0,64	0,61	0,90	0,04
Маневреність обігових коштів власних	0,01	0,07	0,019	0,01	0,02	0,01
Коефіцієнт забезпечення обіговими коштами власними запасів	1,17	1,29	1,55	1,54	1,10	-0,07
Коефіцієнт запасів покриття	1,21	1,40	1,60	1,75	1,12	-0,08
Коефіцієнт незалежності фінансової	0,94	0,92	0,91	0,86	0,89	-0,05
Коефіцієнт залежності фінансової	1,06	1,09	1,09	1,16	1,12	0,06
Коефіцієнт власного капіталу маневреності	0,70	0,66	0,74	0,69	0,71	0,01
Коефіцієнт концентрації капіталу позикового	0,06	0,08	0,09	0,14	0,11	0,05
Коефіцієнт стабільності фінансової (коефіцієнт фінансування)	15,99	11,76	10,67	6,39	8,31	-7,68
Фінансовий левередж	0,00	0,01	0,00	0,05	0,01	0,01
Коефіцієнт стійкості фінансової	0,94	0,93	0,92	0,91	0,90	-0,04